

**Ośrodek Informacji
i Doradztwa Zawodowego
PFRON**

**Raport z badań dotyczących
zatrudnienia i sytuacji ekonomicznej
w zakładach pracy chronionej
w 1996 roku**

Badania przeprowadził zespół w składzie:

Andrzej Cuber
mgr Krzysztof Kowalczyk
Grzegorz Żuchowski

Raport opracowali:

mgr Krzysztof Kowalczyk
mgr Jacek Radziwonka

Nadzór nad organizacją badań:

dr Stanisław Jakubowski

Spis Treści:

I.	CHARAKTERYSTYKA BADAŃ.....	3
II.	ANALIZA DANYCH EWIDENCYJNYCH I INFORMACJI O ZATRUDNIENIU	5
III.	ANALIZA DANYCH EKONOMICZNYCH	8
	A. UWAGI METODOLOGICZNE	8
	B. OCENA I WNIOSKI	9
IV.	SPIS TABEL	18
V.	TABELE	20
VI.	ZAŁĄCZNIKI.....	47
	A. DEFINICJE WSKAŹNIKÓW OPARTYCH NA DANYCH O ZATRUDNIENIU.....	47
	B. DEFINICJE ORAZ INTERPRETACJA UŻYWANYCH POJĘĆ EKONOMICZNYCH	48

I. Charakterystyka badań

Druga edycja badań na temat zatrudnienia i sytuacji ekonomicznej w zakładach pracy chronionej została przeprowadzona w okresie maj - lipiec 1997 r. ZPCh były poproszone o wypełnienie specjalnie do tego celu opracowanej ankiety, a także przesłanie rachunku zysków i strat za 1996 r. oraz bilansu sporządzonego na dzień 31.12.1996 r. Ankietę wypełniło 1429 zakładów co oznacza skuteczność badania na poziomie 80%. (zob. Tabela 1 i Tabela 2). Bilans przesłało 826 firm, a rachunek zysków i strat 810 przedsiębiorstw. Jak łatwo zauważyć, niespełna 60% zakładów, które wypełniły ankietę przekazało także dane ekonomiczne. Stosunkowo niewielka liczba uzyskanych sprawozdań finansowych wynika przede wszystkim z faktu, że nie wszystkie zakłady prowadzą pełną sprawozdawczość finansową. Pewne znaczenie może mieć także niechęć przedsiębiorstw do udostępniania dokumentów o poufnym charakterze.

Zagadnienia poruszane w badaniach można podzielić na cztery bloki tematyczne: dane ewidencyjne, zatrudnienie, wybrane finansowe aspekty funkcjonowania przedsiębiorstw posiadających status ZPCh oraz dane o sytuacji ekonomicznej.

1. Dane ewidencyjne obejmowały informacje na temat formy prawnej zakładu, stanu organizacyjno-prawnego, branż w których prowadzi działalność (wg EKD), daty uzyskania statusu ZPCh, roku rozpoczęcia działalności, a także dane adresowe.
2. W dziale „zatrudnienie” ujęte zostały informacje na temat wielkości zatrudnienia (w osobach i etatach) pracowników ogółem i niepełnosprawnych, także w podziale na grupy inwalidztwa i rodzaje schorzeń. Sporo uwagi poświęcono również zbadaniu cech demograficznych populacji pracowników ZPCh. Przedmiotem badań były m.in. wiek oraz wykształcenie pracowników ogółem i niepełnosprawnych. Poruszono także zagadnienia rotacji zatrudnienia.
3. W bloku „wybrane aspekty finansowe funkcjonowania przedsiębiorstw posiadających status ZPCh” znalazły się dane na temat wynagrodzeń, zakładowego funduszu rehabilitacji (ZFR), dotacji, subwencji, ulg, pożyczek oraz obowiązkowych wpłat na PFRON.
4. Dane o sytuacji ekonomicznej pochodzą z rachunków zysków i strat oraz bilansów przesłanych przez zakłady. Ponadto jedna z tabel zawartych w ankiecie zawierała wybrane elementy bilansu i rachunku zysków i strat. Konieczność umieszczenia w kwestionariuszu pytania o tego typu dane wynika z faktu, że ok. 40% ZPCh nie przedstawia podstawowych sprawozdań finansowych. Podanie przez te zakłady danych na temat podstawowych składników aktywów i pasywów oraz wielkości przychodów, kosztów oraz wyniku finansowego umożliwi przynajmniej przybliżoną ocenę ich kondycji finansowej.

Badania dotyczyły stanu na dzień 31.12.1996 r., a w przypadku zjawisk o charakterze ciągłym całego 1996 roku. Ankieta użyta podczas obecnych badań została tak skonstruowana, aby zachować jak największą zgodność z ich poprzednią edycją. Wprowadzone zmiany miały na celu ułatwienie respondentom jej wypełniania. Zrezygnowano np. z zasady unikania pytań o wartość, które można obliczyć na podstawie innych danych podanych przez respondentów, na rzecz zasady „bilansowania się” wartości podanych w poszczególnych tabelach. Na przykład w poprzedniej edycji badań pytano jedynie o liczbę zatrudnionych z I i II grupą inwalidztwa, a wielkość zatrudnienia w przypadku III grupy obliczano przez odjęcie dwóch pierwszych wartości od zatrudnienia ogółem. Obecnie respondenci podają liczbę zatrudnionych we wszystkich trzech grupach, a instrukcja zawiera informację o tym, że suma tych wartości musi być równa zatrudnieniu ogółem. Takie rozwiązanie

ogranicza ilość błędów popełnianych podczas wypełniania ankiet, a w przypadku ich wystąpienia umożliwia ich łatwe odnalezienie. Jednocześnie nie zakłócona pozostaje porównywalność wyników uzyskanych w obydwóch edycjach badań.

Wartości uzyskane w obecnych badaniach porównywane są więc ze stanem na 31.12.1995 r. lub na 30.06.1996 r. (w przypadku wartości podawanych na dzień) oraz do sytuacji w całym 1995 r. (w przypadku zjawisk o charakterze ciągłym).

Dane uzyskane w przedstawiony powyżej sposób posłużyły jako materiał wyjściowy do wnioskowania na temat całego sektora ZPCh i zatrudnionych w nim osób. Zakłady zbadane traktowane są więc jako próba statystyczna. W celu zniwelowania niedoskonałości uzyskanego materiału statystycznego, wynikającej ze sporej nadreprezentacji w próbie zakładów spółdzielczych, zastosowano metodę analizy polegającą na obliczaniu wartości bezwzględnych dla zakładów o poszczególnych formach prawnych, a następnie agregowaniu ich dla całej populacji. Przykładowo, majątek trwały dla sektora ZPCh obliczamy wykonując kolejne czynności:

1. liczymy średni majątek trwały dla poszczególnych form prawnych korzystając z dostępnych danych,
2. mnożymy średnie przez rzeczywistą liczbę firm o poszczególnych formach prawnych,
3. sumujemy uzyskane wyniki i otrzymujemy stan majątku trwałego dla całego sektora ZPCh.

Metoda jest analogiczna do stosowanej w poprzedniej edycji badań, a błąd statystyczny, jak wykazały porównania dokonane z analogicznymi danymi pochodzącymi z innych źródeł, nie powinien być istotny.

Materiał statystyczny uzyskany podczas badań jest bardzo obszerny. Pozwala na przeprowadzenie szczegółowych analiz wybranych zagadnień. Przedstawione poniżej wnioski są jednymi z wielu możliwych do wyciągnięcia na podstawie zebranych danych. Starano się wskazać fakty i tendencje najbardziej wyraźne i niezgodne z potocznymi opiniami.

Sposób prowadzenia analizy sektora ZPCh, dobór jej elementów składowych oraz dokonane oceny są wyrazem wiedzy i preferencji autorów opracowania. Ze względu na bogactwo danych liczbowych przedstawiony materiał nie jest traktowany jako zamknięty, lecz stanowić musi przedmiot dalszych studiów czytelnika. Intencją ogólną jest bowiem możliwie szerokie przedstawienie danych liczbowych, tak aby czytelnik mógł sformułować własne wnioski i opinie.

II. Analiza danych ewidencyjnych i informacji o zatrudnieniu

1. Według stanu na dzień 31 grudnia 1996 r. funkcjonowało 1671 ZPCh. Niespełna 30% spośród nich to spółdzielnie, jedna czwarta - spółki prawa handlowego, a 45% to zakłady działające na podstawie kodeksu cywilnego. Największą grupę stanowią więc podmioty o najprostszej formie prawnej i najmniejszych wymaganiach kapitałowych. W przeciągu II półrocza 1996 r liczba ZPCh zwiększyła się o 11,5%, (a w całym 1996 r. o 23,5%). Najbardziej dynamicznie rosła liczba spółek akcyjnych (o 30%) i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (20%). Liczba spółdzielni pozostawała na niezmiennym poziomie (zob. Tabela 3).
2. Trzy czwarte ZPCh prowadziło działalność produkcyjną, blisko połowa handlową, a 44% świadczyło usługi. Najszybciej rosła liczba zakładów zajmujących się handlem, najwolniej prowadzących działalność produkcyjną (zob. Tabela 4).
3. Przeszło jedna trzecia ZPCh działało w branży "Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego", jedna czwarta zajmowała się produkcją tkanin i wyrobów włókienniczych (zob. Tabela 5). W pozostałych branżach działa wyraźnie mniej zakładów.
4. Większość ZPCh (56%) rozpoczęło działalność w latach dziewięćdziesiątych, 16% w osiemdziesiątych (w większości zakłady prowadzone przez osoby fizyczne), a 17% w latach pięćdziesiątych - niemal wyłącznie spółdzielnie (zob. Tabela 6).
5. Wg stanu na dzień 31.12.1996 r. najwięcej ZPCh uzyskało status zakładu pracy chronionej w 1992 r. (24%), a więc bezpośrednio po wejściu w życie ustawy wprowadzającej ten status prawny i rozpoczęciu działalności przez Biuro Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych oraz w 1996 r. - 25% (zob. Tabela 7).
6. Zatrudnienie ogółem w ZPCh na koniec 1996 r. wyniosło 210 tys. osób (190 tys. etatów) w tym 128 tys. osób niepełnosprawnych, 114 tys. w etatach (zob. Tabela 8). Zatrudnienie ogółem zwiększyło się w porównaniu ze stanem na 30.06.1996 r. o 10,3% w osobach i 10,9% w etatach. Wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych był niższy i wyniósł 8,1% (w etatach 9,6%). Liczba zatrudnionych kobiet wzrosła bardziej niż mężczyzn zarówno w przypadku pracowników ogółem jak i niepełnosprawnych. Spowodowało to, że udział kobiet w zatrudnieniu ogółem uległ zwiększeniu. Nadal jednak mężczyźni stanowią większość pracowników ZPCh (zob. Tabela 10).
7. Wzrost zatrudnienia w ZPCh w drugiej połowie 1996 r. jest w 45% wynikiem wejścia do sektora 172 nowych firm w tym okresie (zob. Tabela 9). Jego pozostała część wynika ze zwiększenia o przeszło 5% zatrudnienia w zakładach, które status ZPCh uzyskały przed 1 lipca 1997 r. Oznacza to, że dynamiczny wzrost liczby ZPCh nie powoduje równie szybkiego wzrostu zatrudnienia w sektorze (tak pracowników ogółem jak i osób niepełnosprawnych). Średnie zatrudnienie ogółem w etatach w zakładach, które status ZPCh uzyskały w II półroczu 1996 r. wynosi 50, w przypadku osób niepełnosprawnych 26. Obliczone dla całego sektora odpowiednio 114 i 68. Jak widać zakłady uzyskujące status ZPCh w drugiej połowie 1996 roku to przedsiębiorstwa stosunkowo niewielkie, a ich udział w zatrudnieniu w całym sektorze jest mały. Powstawanie nowych miejsc pracy chronionej to zasługa przede wszystkim zakładów o dłuższym stażu.
8. Na koniec 1996 r. inwalidzi I grupy stanowili 3,7% wszystkich osób niepełnosprawnych zatrudnionych w ZPCh. Wskaźnik ten uległ zmniejszeniu w porównaniu ze stanem na 30.06.1996 r. o 7,5%. Udział inwalidów II grupy wśród wszystkich niepełnosprawnych wynosił ok. 27,4% i był taki sam jak pół roku wcześniej (zob. Tabela 10). Dane te stoją w sprzeczności z poglądem że ZPCh są miejscem zatrudnienia przede wszystkim osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji

zdrowotnej. Dominują osoby z III grupą inwalidztwa (ok. 70%), w przypadku których mamy do czynienia jedynie z częściowym ograniczeniem możliwości wykonywania pracy.

9. W spółdzielczych ZPCh udział inwalidów I grupy wśród wszystkich zatrudnionych osób niepełnosprawnych wynosił 4,8%, w niespółdzielczych 2%. Oznacza to, że spółdzielnie w większym stopniu uczestniczą w zatrudnianiu osób o najtrudniejszej sytuacji zawodowej niż inne zakłady. Inwalidzi II grupy stanowili 26,1% osób niepełnosprawnych pracujących w zakładach spółdzielczych oraz 29,3% w niespółdzielczych. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że inwalidzi II grupy to kategoria pracowników ZPCh o najwyższym poziomie wykształcenia (zob. Tabela 18). Udział inwalidów III grupy wśród wszystkich zatrudnionych osób niepełnosprawnych w obydwu typach zakładów znajdował się na podobnym poziomie (ok. 70%).
10. W II połowie 1996 r. największy wzrost zatrudnienia ogółem oraz osób niepełnosprawnych wystąpił w przypadku spółek akcyjnych i zakładów prowadzonych przez osoby fizyczne. W przypadku spółdzielni nastąpił spadek zatrudnienia ogółem o prawie 12% i niepełnosprawnych o 11% (zob. Tabela 13 i). Likwidowanie miejsc pracy w spółdzielczych ZPCh świadczy o trwającym kryzysie w tej grupie zakładów.
11. 31.12.1996 r. przeszło połowa wszystkich zatrudnionych w ZPCh pracowało w spółdzielniach. Udział spółdzielni w zatrudnieniu w całym sektorze obniżył się w porównaniu z połową 1996 r. o 20% (zob. Tabela 15). W spółdzielniach pracowało 57% osób niepełnosprawnych, pół roku wcześniej o 18% więcej (zob. Tabela 16). Tak więc mimo wyraźnej tendencji malejącej, wciąż w spółdzielniach pracuje większość pracowników sektora.
12. Według stanu na 31.12.1996 r. 68% niepełnosprawnych zatrudnionych w ZPCh to inwalidzi układu ruchu, narządów wewnętrznych oraz tacy, których nie zaliczono do żadnej z zaproponowanych kategorii (najczęściej z ogólnego stanu zdrowia i inwalidztwa sprzężone). 15% to inwalidzi narządów zmysłów, a 17% upośledzeni umysłowo i chorzy psychicznie (zob. Tabela 17). W przypadku osób ze schorzeniami narządu ruchu i narządów wewnętrznych oraz zaliczonych do grupy „pozostałe”, mieliśmy do czynienia ze wzrostem udziału w populacji, a w odniesieniu do wszystkich innych kategorii zanotowano spadek tego wskaźnika (najbardziej w przypadku osób upośledzonych umysłowo). Powyższe dane świadczą, że najmniejszy udział w zatrudnieniu w ZPCh mają inwalidzi, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza. Ponadto w przypadku tych właśnie grup mamy do czynienia ze spadkiem udziału w zatrudnieniu, a w odniesieniu do osób ze schorzeniami narządu słuchu i upośledzonych umysłowo nastąpił nawet niewielki spadek bezwzględnej liczby zatrudnionych. Zjawisko takie należy ocenić jako niekorzystne.
13. Pracownicy ogółem to grupa lepiej wykształcona niż niepełnosprawni. Jednak w przypadku inwalidów II grupy mamy do czynienia z wyższym poziomem wykształcenia niż wśród ogółu zatrudnionych. (zob. Tabela 18). Są to wyniki znacznie odbiegające od danych ogólnopolskich. Po pierwsze, wykształcenie we wszystkich grupach pracowników ZPCh jest na niższym poziomie niż podawane dla całego społeczeństwa. Po drugie, w przypadku danych dotyczących całego kraju poziom wykształcenia spada wraz ze wzrostem stopnia inwalidztwa, w ZPCh najniższy jest w przypadku III grupy.
14. Prawie 60% pracowników ZPCh to osoby w wieku 36 - 55 lat, a jedna trzecia, w wieku 41 - 50 lat (zob. Tabela 19). Prawie 80% pracowników niepełnosprawnych to osoby powyżej 36 roku życia (zob. Tabela 20) . Osoby niepełnosprawne to grupa starsza niż ogół pracowników. We wszystkich kategoriach wiekowych do 45 roku życia, w przypadku inwalidów udziały w populacji są mniejsze, niż liczone dla wszystkich pracowników. W pozostałych grupach sytuacja jest odwrotna.

15. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wyniósł 60%, przy czym liczony w osobach spadł o 2%, a w etatach 1,2%. Najwyższy był w spółdzielniach 64,2%, a najniższy w spółkach akcyjnych 50,4% (zob. Tabela 21 i Tabela 22).
16. 31.12.1996 r. wskaźnik częstokowości zatrudnienia, który mówi o tym na jaką część etatu zatrudniani są pracownicy, wynosił w całym sektorze ZPCh 90,9% w przypadku pracowników ogółem i 89,2%, liczony dla osób niepełnosprawnych (zob. Tabela 23). Najniższy był w spółdzielniach, które zatrudniają osoby o najpoważniejszych schorzeniach (ich zatrudnienie na pełen etat jest często niemożliwe ze względów zdrowotnych), najwyższy w spółkach cywilnych i w zakładach prowadzonych przez osoby fizyczne (zob. Tabela 24). Warto zwrócić uwagę, że im wskaźnik częstokowości zatrudnienia niższy, tym zakład ponosi wyższe koszty, np. związane z zapewnieniem odpowiedniej powierzchni produkcyjnej lub biurowej, ubrań roboczych itd.
17. W ciągu 1996 r. przyjęto do pracy ponad 38% ogółu pracowników zatrudnionych na koniec tego okresu (podobnie w przypadku niepełnosprawnych). Prawie 27% osób będących pracownikami ZPCh 1 stycznia 1996 r. odeszło z pracy w ciągu roku (w przypadku niepełnosprawnych 25,5%). W tym samym okresie wskaźnik rotacji zatrudnienia, który wyraża ruchy kadrowe nie powodujące zmiany liczby zatrudnionych, odniesione do średniego zatrudnienia w danym okresie, wyniósł 22% , liczony dla niepełnosprawnych 20,3% (zob. Tabela 25). Zatrudnienie niepełnosprawnych było więc bardziej stabilne niż ogółu pracowników. Rotacja zatrudnienia wzrosła w porównaniu z 1995 r. o 26% liczona dla ogółu pracowników, o 31% w przypadku osób niepełnosprawnych. Wysoki poziom wskaźnika rotacji zatrudnienia świadczy o dużej niestabilności zatrudnienia w ZPCh, która z jednej strony może świadczyć o podejmowaniu przez wiele zakładów starań o pozyskanie kadry pracowniczej o wysokich kompetencjach, z drugiej jednak przynosić straty, które zwykle wiążą się z częstymi zmianami personalnymi.
18. Rotacja zatrudnienia w spółdzielniach była mniejsza, niż w pozostałych typach przedsiębiorstw (zob. Tabela 26). Stabilność zatrudnienia w spółdzielniach wynika przede wszystkim z przepisów prawa spółdzielczego, które wiąże zatrudnienie z udziałami w majątku zakładu.
19. W 1996 r. zwolnienia jednej trzeciej pracowników dokonane zostały w trybie porozumienia stron, 13,2% w drodze wypowiedzenia przez zakład (w tym 2% w ramach zwolnień grupowych), a 7% w drodze wypowiedzenia przez pracownika (zob. Tabela 27).
20. Średnie wynagrodzenie brutto liczone dla ogółu pracowników w grudniu 1996 r. wynosiło 730,1 zł. W przypadku niepełnosprawnych ogółem było niższe o 13,7%, inwalidów I grupy 13,1%, II - 18,6%, a III - 12% (zob. Tabela 28 i Tabela 29). Wysoki poziom upośledzenia płacowego inwalidów II grupy dziwi tym bardziej, że w jej przypadku mamy do czynienia z najwyższym poziomem wykształcenia. Kształtowanie się płac osób niepełnosprawnych na niższym poziomie, niż osób sprawnych ma wymiar negatywny. Charakter i przyczyny tego zjawiska wymagają jednak głębszej analizy. Trzeba na przykład wziąć pod uwagę kwestię wydajności pracy osób niepełnosprawnych, różnice w wykształceniu, w wieku (a więc i długości stażu pracy), a także istnienie dodatkowych świadczeń z ZFR. Dopiero uwzględnienie wszystkich tego typu okoliczności pozwoli na rzetelną ocenę zjawiska. Średnie wynagrodzenie pracowników ogółem za grudzień 1996 r. wzrosło w porównaniu z czerwcem tego roku o 18,7%, pracowników niepełnosprawnych o 19,1%. Średnie wynagrodzenie było wyższe, a upośledzenie płacowe niższe w spółdzielniach, niż w innych zakładach.

III. Analiza danych ekonomicznych

A. Uwagi metodologiczne

1. Bilans

Jak wiadomo, bilans jest niezbędnym składnikiem do oszacowania bieżącego stanu firmy. Uzyskujemy dzięki niemu między innymi informacje na temat wielkości przedsiębiorstwa, źródeł finansowania jego majątku oraz dane dotyczące należności i zobowiązań. Konstrukcja bilansu użytego w poniższej analizie jest zbliżona do modelu opracowanego przez GUS pod nazwą F02. Poszczególne wartości podane są w tysiącach złotych, zgodnie z przyjętym schematem oraz obowiązującą w Polsce ustawą o rachunkowości, która wyznacza ramy dla budowy bilansu oraz kwestii jego interpretacji.

2. Rachunek zysków i strat

Rachunek wyników (zysków i strat) jest drugim podstawowym elementem sprawozdania finansowego obok bilansu przedsiębiorstwa. W rachunku oddzielnie ujmuje się przychody i koszty, zyski i straty nadzwyczajne, a także obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za dany rok obrotowy. Dla celów analizy przyjęto układ porównawczy, rodzajowy. Przy takim założeniu grupuje się koszty według rodzajów i porównuje z danymi z grupy „Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi”. Zwiększenie stanu produktów występuje ze znakiem plus, zmniejszenie - ze znakiem minus. Model rachunku wyników użyty do analizy zakładów pracy chronionej jest w swojej strukturze zbliżony do wymienionego już uprzednio formularza F02, składanego corocznie urzędowi statystycznym przez podmioty gospodarcze. Obok bilansu rachunek jest niezbędnym elementem do wykonania analizy wskaźnikowej sektora ZPCh.

3. Ankiety

Oprócz oficjalnych sprawozdań rocznych ważnym uzupełnieniem dla oceny stanu badanych przedsiębiorstw są ankiety, w których zawarto wiele specyficznych informacji, nie występujących w/w sprawozdaniach. Są to przede wszystkim wyszczególnione informacje na temat stanu zobowiązań wobec PFRON, wykorzystania Zakładowego Funduszu Rehabilitacji oraz pożyczek i dofinansowań z PFRON i WOZiRON. Z analizy ankiet możemy poznać, jaka jest struktura należności i zobowiązań zakładów oraz jaki odsetek dotyczy należności i zobowiązań przeterminowanych. Fakt, iż na ankiety odpowiedziało 85 % podmiotów istniejących na koniec 1996 r. jest czynnikiem dowodzącym wysokiej reprezentatywności ujętej próby. Stąd szacunkowe wartości są dokładniejsze, niż przy opracowywaniu danych z formularzy F02. Połączenie wszystkich dostarczonych informacji pozwala ocenić sytuację sektora ZPCh.

B. Ocena i wnioski

1. Sektor ZPCh

Efektom wykonanych badań sektora zakładów pracy chronionej w 1996 r. jest bogaty materiał statystyczny zgrupowany w postaci tabel ukazujących syntetyczny obraz sektora oraz komentarze na temat ogólnoeconomicznej sytuacji badanych przedsiębiorstw. Kondycja zakładów oceniana jest na przestrzeni dwóch ostatnich lat. Ze względu na krótki okres porównawczy trudno jest mówić o wyraźnych trendach, niemniej można na podstawie zgromadzonego materiału wnioskować o rodzeniu się określonych kierunków przynajmniej w niektórych aspektach działalności zakładów.

Podstawowym zadaniem w trakcie tworzenia tej części raportu było przedstawienie w skonsolidowanej formie najważniejszych jego elementów. Należą do nich w szczególności szacunkowy bilans oraz rachunek wyników. Dane te zostały zebrane dla dwóch okresów obrachunkowych, tzn. dla lat 1995-1996. Wcześniejsze okresy nie zostały uwzględnione w obecnej edycji raportu ze względu na brak podstawowych danych z lat poprzednich. Poprzedni raport przygotowany przez Ośrodek Informacji i Doradztwa Zawodowego PFRON analizował sektor ZPCh w podziale na zakłady spółdzielcze i niespółdzielcze. Również obecna edycja podtrzymuje ten schemat, bowiem interesujący jest obecnie stan zakładów spółdzielczych jako podsektora ZPCh. W przeszłości zakłady te były głównym miejscem zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Raport ocenia obecną rolę spółdzielni jako charakterystycznego elementu sektora ZPCh oraz opisuje ich obecną sytuację na tle innego typu zakładów pracy chronionej. Pozostałe (niespółdzielcze) zakłady zostały potraktowane łącznie bez względu na formę prawną, niemniej niektóre dane w tabelach przedstawiają informacje o poszczególnych formach prawnych.

Analiza danych ekonomicznych obejmuje zgodnie ze spisem treści, dane z bilansu, rachunku zysków i strat, oraz ankiet a następnie przechodzi do analizy wskaźnikowej. Raport ukazuje zakłady w różnych układach oraz próbuje je ocenić na tle wybranych wskaźników gospodarki narodowej. Zebrane informacje mają odpowiedzieć na pytania dotyczące sektora ZPCh, a także ukazać jego najistotniejsze kierunki rozwoju i występujące zagrożenia w ciągu najbliższych kilku lat. Ten bardzo bogaty materiał jest także, a może przede wszystkim, punktem wyjścia dla własnych badań czytelnika. Dane zgrupowane w tabelach pozwalają na własne spostrzeżenia i dalsze wnioski. Autorzy raportu pozwalają sobie tylko na pewną uwagę, że mamy do czynienia z liczbami opartymi na szacunkach, obarczonych naturalnym poziomem błędów, w związku z tym do przedstawionych informacji należy podchodzić z ostrożnością. Można by powiedzieć, że dotyczy to każdego materiału statystycznego, gdzie wielkości są szacowane.

Analiza danych bilansu sektora ZPCh porównuje zmiany jego elementów składowych. Zmiany w ilości zakładów sektora miały decydujący wpływ na wzrost sumy bilansowej. Łączny przyrost wyniósł 35,8 % w skali roku. Większość elementów bilansu wykazuje tendencję wzrostową (Tabela 35). Największą dynamiką charakteryzują się zmiany wielkości towarów (+ 113 %), należności długoterminowych (+189 %) i czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów (+179 %). Największe spadki po stronie pasywów stały się udziałem finansowego majątku trwałego (- 55,7 %), zaliczek na poczet dostaw (-36 %) oraz innych rozliczeń (- 66 %). Na średnim poziomie utrzymuje się przyrost

wielkości majątku trwałego, rzeczowego oraz obrotowego (odpowiednio: +36 %, +34,3 % i +34,5%). Po stronie pasywów przyrost kapitałów własnych jest wyższy od średniej sumy bilansowej (+38,9%), na co największy wpływ miały duże zwiększenia kapitału podstawowego (+50,1%) i zapasowego (+47,7%). Dynamika przekraczająca średnie wartości dla sumy bilansowej stała się udziałem zobowiązań krótkoterminowych (+44%), a wśród nich na uwagę zasługuje stan krótkoterminowych kredytów bankowych, których wielkość wzrosła o 53%, a także wartość zobowiązań z tytułu ceł i podatków (+80%). Świadczy to o silnym zaangażowaniu sektora w bieżącą działalność i potwierdza dobrą ogólną koniunkturę, skłaniającą do powiększania własnych zobowiązań. Na uwagę zasługuje wzrost zobowiązań wekslowych, które sięgnęły 27 mln zł. (w roku poprzednim 400 tys. zł.). Płatności wekslowe, zastępujące inne rozliczenia finansowe stały się w 1996 r. bardzo popularne wśród zakładów pracy chronionej. Wśród wielkości wykazujących wysoką dynamikę wzrostu znajdują się środki pieniężne (wzrost o 48 %), choć struktura ich składowych zwraca uwagę zwiększeniem ilości środków w bankach i spadkiem gotówki w kasie. Na przeciwnym biegunie widać spadek biernych rozliczeń międzyokresowych o 69%. Spadły wartości rezerw przeznaczonych na podatek dochodowy (-57%), co może mieć wpływ na wielkość zysku netto sektora. Szczegółowe wartości bilansu sektora przedstawiają tabele (Tabela 33 Bilans sektora ZPCh w 1996 r. i Tabela 39).

Analiza danych przedstawionych w rachunku wyników (Tabela 34 i Tabela 40) pozwala wyodrębnić elementy mające decydujący wpływ na wielkość wyniku finansowego. Przedstawione tam informacje ukazują jednocześnie dynamikę w latach 1995-1996. Przychody ze sprzedaży w przedsiębiorstwach zwiększyły się o 68,4 % i osiągnęły poziom 14,1 mld złotych. Największy udział mają w nich przychody ze sprzedaży produktów (wzrost o 48%) oraz towarów i materiałów. Największa dynamika wzrostu obejmuje dodatnią zmianę stanu produktów (16 razy więcej niż w 1995 r.) i koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki (6,5 razy więcej). Silne zmiany dynamiki obserwujemy w kosztach działalności operacyjnej sektora ZPCh. Wzrost o 70,8 % jest spowodowany przede wszystkim ponad dwukrotnie większą niż w 1995 r. wartością sprzedanych towarów i materiałów. O 60 % zwiększyły się koszty pozostałe. Łączna kwota kosztów nieznacznie przekracza 13 mld zł, w poprzednim roku 7,6 mld zł. Stosunek kosztów do przychodów (B / A w tabelach) w sektorze ZPCh wzrósł z poziomu 0,90 do 0,92 co jest niekorzystną tendencją, świadczącą o okresowym zmniejszeniu się rentowności (zyskowności) funkcjonowania przedsiębiorstw. Potwierdza to stosunek zysku netto do przychodów ze sprzedaży (spadek w ciągu roku z poziomu 9,9 % do 8,1 %). Ogólnie zysk ze sprzedaży był większy od poprzedniego o 44 %. Należy zwrócić uwagę na rosnące wartości pozostałych przychodów operacyjnych (wzrost o 87%). Istotnym elementem wpływającym na tę dynamikę jest wielkość dotacji. Dotacje zwiększyły się w ciągu roku o 102 % i mamy tu do czynienia z 21% udziałem w pozostałych przychodach operacyjnych (1995 r.: 19%). Udział dotacji w zysku netto w 1996 r. wynosi 15% i jest większy o 41,5% od poziomu z 1995 r. Wtedy udział ten wyniósł 10,6%. Jest to zjawisko niepokojące, jeśli weźmiemy pod uwagę, że w latach 1995-1996 sektor zwiększył liczbę podmiotów o 23 %. Wydaje się słuszne, by udział dotacji w zysku netto już nie wzrastał, bo tendencja obecna jest wyjątkowo nieprawidłowa. Wysoką dynamiką wzrostu wyróżniają się koszty finansowe (+110%) i przychody finansowe (+86,5%), gdzie wiodącymi elementami były odpowiednio pozostałe przychody finansowe (pozycja G.3. Tabela 34) i pozostałe koszty finansowe (pozycja H.3. tej samej tabeli). Jeśli spojrzeć na udział obowiązkowych obciążeń

wyniku finansowego, to stanowią one 26,5% zysku brutto w 1996 r. i jeśli zauważymy, że w 1995 r. udział ten wyniósł 18,9%, to mamy do czynienia ze wzrostem udziału obciążeń o 40,2%. Procentowo obciążenia z tytułu podatków wzrosły o 112,3% i wyniosły 417,6 mln zł (1995 r.:196,6 mln zł). 46% wpływów na Zakładowy Fundusz Rehabilitacji pochodzi z tytułu ulg w podatku dochodowym od działalności gospodarczej, 43% z tytułu ulg w podatku dochodowym od osób fizycznych (Tabela 31 i Tabela 32). Wpływy z innych źródeł mają charakter marginalny. Ze względu na zmianę klasyfikacji wpływów na ZFR dokonaną w tegorocznej ankiecie, nie jest możliwe dokonanie porównań z rokiem 1995 r. w tym zakresie. Niewątpliwie wzrost obciążeń fiskalnych sektora ma wpływ na poziom rentowności jego funkcjonowania. Należy jednak zauważyć, że stopa podatkowa w Polsce w 1996 r. była na poziomie 40 %, co jednak przemawia na korzyść ZPCh. Można jednak zadać pytanie o słuszność polityki polegającej na stopniowym zrównywaniu obciążeń sektora i pozostałej gospodarki narodowej. Kończącym efektem działalności sektora jest zysk netto, wyższy o 37,9% od zysku z 1995 r.

Analiza wskaźnikowa sektora ZPCh (patrz: Tabela 45). Użyto następujących grup wskaźników:

Wskaźniki struktury finansowej - określają stopień finansowania działalności sektora ZPCh. Współczynnik długu jest na poziomie 0,50 pkt., wykazując lekki spadek. Mieści się na poziomie uznawanym za graniczny. Udział kapitału własnego w finansowaniu aktywów jest na poziomie 0,50 pkt. wykazując lekki wzrost, co jest korzystne, gdyż udział kapitału własnego w finansowaniu działań powinien być wysoki. Nieco za wysoki jest udział zobowiązań w stosunku do kapitałów własnych. Stosunek ten powinien być niższy od 1 (poz. 3). Podobna sytuacja ma miejsce w analizie wskaźnika struktury kapitału, który minimalnie rośnie będąc na poziomie 0,21 pkt. Pozostałe wskaźniki (poz.5-6) są na zadowalających poziomach i potwierdzają dość efektywne funkcjonowanie sektora ZPCh w obserwowanych dwóch latach.

Wskaźniki obsługi długu - określają możliwości sektora w dziedzinie regulowania zobowiązań własnych. Wielkość wartości zwanej zdolnością do samofinansowania wzrosła w ciągu roku o 37,4% i jest to zjawisko pozytywne. Pozostałe wskaźniki (poz. 8-9) również zachowują się prawidłowo, rosnąc w badanym okresie. *Wskaźniki płynności* - Ocena płynności sektora ZPCh jest zróżnicowana. Wskaźnik płynności bieżącej I stopnia jest znacznie poniżej wartości bezpiecznej (1,5 - 2). Wydaje się, że optymalną wartością byłaby wartość 2, co oznacza dwukrotne pokrycie majątkiem obrotowym zobowiązań krótkoterminowych. Widzimy tu niekorzystną tendencję, polegającą na dążeniu wskaźnika w dół. Również dwa pozostałe wskaźniki (poz. 11-12) wskazują na niską płynność sektora ZPCh. W sytuacji załamania gospodarczego przedsiębiorstwa byłyby bardziej niż inne narażone na skutki bessy.

Wskaźniki obrotowości aktywów - prawidłowe określenie relacji sprzedaży do takich elementów jak majątek trwały, majątek rzeczowy i obrotowy jest bardzo ważnym składnikiem analizy sektora ZPCh. Wskaźniki (poz. 13-15) rosną i jest to zupełnie prawidłowe, jeśli weźmie się pod uwagę produktywność wyżej wymienionych elementów bilansu sektora i ich decydujące znaczenie dla jego rozwoju. Podobne tendencje spodziewane są w najbliższej przyszłości.

Wskaźniki rentowności ekonomicznej - ocena wartości aktywów, a w szczególności majątku trwałego sektora ZPCh w relacji do uzyskanego zysku netto w ostatnich dwóch latach, wskazuje na podobną z

roku na rok zdolność do generowania zysków z aktywów ogółem (ROA na poziomie 14 %) oraz na wzrastający potencjał do tworzenia zysku przy wykorzystaniu majątku trwałego sektora. Wzrost tych wartości jest zjawiskiem pozytywnym. *Wskaźniki rentowności finansowej* - Relację zysku netto do kapitałów własnych (ROE) w zakładach pracy chronionej należy uznać za poprawną, niemniej nie wzrasta ona, będąc od dwóch lat na poziomie 29%.

Wskaźniki wykorzystania majątku - Na podstawie informacji (Tabela 45 poz. 19-20) dotyczących wykorzystania sprzętu i urządzeń w sektorze ZPCh można mówić o poprawnym poziomie wskaźników.

Wskaźniki efektywności zarządzania - ocena wykorzystania różnych elementów bilansu w stosunku do sprzedaży netto w sektorze ZPCh określa cykle obrotu (poz. 21-30). W przypadku pokrycia majątku obrotowego widać malejące wartości, co oznacza poprawę efektywności wykorzystania majątku obrotowego. Pokrycie zapasów i surowców jest na niemal niezmiennym poziomie, lekko niekorzystna tendencja wystąpiła w pokryciu towarów, gdzie cykl wydłużył się. Na pozytywnym poziomie jest wskaźnik ściągania należności ogółem. Ogólnie skrócił się czas kredytu udzielonego odbiorcom, spadł także wskaźnik pokrycia własnych zobowiązań oraz obniżyła się wartość wskaźnika czasu kredytu otrzymanego od dostawców. Na poziomie 649,8 mln zł ustaliła się wartość zużycia środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

W całym sektorze spadł odsetek należności i zobowiązań przeterminowanych w stosunku do wartości ogólnych (Tabela 48). Jest to oczywiście sytuacja pozytywna, świadcząca o efektywnej kontroli stanu tych pozycji. Stan pożyczek uzyskanych z PFRON na koniec okresu wykazał niższą wartość od kwot z I półrocza 1996 r. (Tabela 51). Pozostałe wartości rosną, co świadczy o rosnącym zainteresowaniu wszelkimi formami dofinansowania działalności ze środków przewidzianych w ustawie. O 94,1% wzrosły obowiązkowe wpłaty na PFRON ze strony zakładów pracy chronionej. Niższą dynamiką charakteryzowały się w 1996 r. zaległości w obowiązkowych wpłatach. Tutaj nastąpił wzrost tylko o 74,3% (Tabela 53).

Globalnym rezultatem działania ZPCh w 1996r. był łączny zysk netto (85% firm). Najbardziej wyróżniały się tutaj zakłady prowadzone przez osoby fizyczne (91% zakładów zyskowych). Słabiej wypadły na tle innych form własności zakłady spółdzielcze, wśród których aż 28% przyniosło straty (Tabela 55). Udział kapitału zagranicznego w sektorze ZPCh jest minimalny (Tabela 57). Aż 96,6% zakładów pracy chronionej nie posiada żadnego zagranicznego udziałowca. Wydaje się, że w miarę upływu czasu liczba zakładów pracy z udziałem zagranicznym może wzrosnąć, co można wiązać ze stałą potrzebą zwiększania kapitałów.

2. Zakłady spółdzielcze

W 1996 r. istniało 479 zakładów spółdzielczych, o cztery mniej, niż w roku 1995 . Spółdzielnie stanowiły 28,67% ogólnej liczby ZPCh. W roku 1995 odsetek ten wynosił blisko 35,57%. Mamy więc do czynienia ze spadkiem o 6,9 pkt. procentowych na rzecz firm niespółdzielczych.

Analiza bilansu spółdzielni w latach 1995-1996 pokazuje, że mamy do czynienia ze wzrostem sumy o 6,6% . Majątek trwały wzrósł o 6,4%, majątek obrotowy o 7,7%, należności i roszczenia spadły o

3,2%, środki pieniężne wzrosły o 38,2%. Kapitały własne spółdzielni wykazały wzrost o 7,5%, zobowiązania krótkoterminowe znacznie spadły (o 25,4%), wzrosły natomiast zobowiązania długoterminowe (+14,2%) (Tabela 35 i Tabela 41). Z rachunku wyników można uzyskać następujące dane: przychody ze sprzedaży ponad 2,1 mld zł (wzrost o 24,3%), koszty działalności operacyjnej ponad 2,2 mld zł (wzrost o 21,7%). Strata na sprzedaży wyniosła 31 mln zł, co jest wynikiem korzystniejszym niż w 1995 r. gdzie strata sięgała 63 mln zł. Sektor spółdzielczy ratował się przede wszystkim pozostałymi przychodami, które niwelowały straty i pozwalały zachować dodatni bilans. Należności przeterminowane wyniosły 16,9% ogółu co jest na tle sektora wynikiem negatywnym i oznacza, że polityka spółdzielców wobec dłużników jest mniej skuteczna niż w sektorze. Również odsetek zobowiązań wobec wierzycieli jest wyższy od wskaźnika sektorowego (patrz Tabela 49). Ogólna kwota zysku netto dzięki pozostałym przychodom operacyjnym oraz finansowym wzrosła do 144 mln zł. Wśród wartości bilansowych charakteryzujących się ujemną dynamiką wyróżnić należy udzielone pożyczki długoterminowe (-73%), zaliczki na poczet inwestycji (-63%) oraz zaliczki na poczet dostaw (-65%) w aktywach. Po stronie pasywów zwraca uwagę spadek rezerw o 43,6%, zobowiązań krótkoterminowych o 25%. Bardzo dynamicznie (+ 243%) wzrosły rozliczenia międzyokresowe. Znaczący udział wśród nich mają przychody przyszłych okresów (Tabela 35). Wysoką dynamikę obserwujemy wśród zobowiązań wekslowych i zaliczek na poczet dostaw, zobowiązania wobec funduszy specjalnych spadły o 42%. Ogólnie spółdzielnie preferują zobowiązania długoterminowe (rosną wobec spadku zobowiązań krótkoterminowych). Przychody spółdzielczych ZPCh ze sprzedaży wykazują daleko niższą dynamikę, niż przychody całego sektora (odpowiednio: +24%, +68,4%). Strata na działalności operacyjnej w dwóch omawianych okresach jest wynikiem dysproporcji w dynamice wzrostu przychodów i kosztów wobec analogicznych wartości w sektorze ZPCh. Może to oznaczać, że spółdzielnie nie prowadzą odpowiedniej polityki w zakresie redukcji kosztów działalności podstawowej. Jeśli koszty te nie zostaną ograniczone, to w przypadku ewentualnego zmniejszenia ustawowych możliwości dofinansowania, sytuacja tego podsektora może się pogorszyć. Na zysk netto w 1996 r. przypadało 54% dotacji (Tabela 36). Kwota dotacji, choć większa o 70% od wartości z roku 1995, pokazuje zmniejszenie się udziału dotacji w zysku netto. Wtedy mieliśmy do czynienia z 90% udziałem. Ta pozytywna zmiana dowodzi wpływu innych czynników na poziom zysku niż tylko dotacje. Obowiązkowe obciążenia zysku brutto w spółdzielniach były niższe procentowo niż w sektorze ogółem. Wyniosły 20%. Na podstawie danych (Tabela 36 oraz Tabela 53) można sądzić, że gros dotacji ze środków PFRON wpłynęło do firm spółdzielczych i powiększyło znacząco wynik finansowy tego podsektora. Należy zauważyć, że na wzrost zysku netto nie miała wpływu dynamika zmian ilości zakładów. Kolejna edycja badań ZPCh przez Ośrodek Informacji i Doradztwa Zawodowego PFRON przyniesie odpowiedź na pytanie o rolę dotacji w generowaniu zysku netto spółdzielczych ZPCh. Należy sądzić, że przedstawiane dane ułatwią prowadzenie skutecznej polityki wobec tego podsektora.

Analiza wskaźnikowa zakładów spółdzielczych (Tabela 46):

Wskaźniki struktury finansowej -zakłady spółdzielcze mają znacznie lepsze wskaźniki mierzące strukturę finansową niż cały sektor ZPCh i wartości te dobrze rokuje na przyszłość. *Wskaźniki obsługi długu* - spółdzielnie prezentują się zdecydowanie korzystniej niż w sektorze, jeśli chodzi o potencjalną

zdolność do obsługi własnych zobowiązań. Zdolność do samofinansowania wzrosła z kwoty 61,4 mln zł do 156,1 mln zł w ciągu roku. Można zatem sądzić, że w badanym okresie spółdzielnie mogły bardziej niż cały sektor korzystać z kredytów na własny rozwój, bez większych obaw na przyszłość. Niemniej wskaźniki obsługi długu (poz. 7-9) są częścią szerszej analizy, która musi uwzględniać także inne aspekty funkcjonowania spółdzielczych ZPCh. *Wskaźniki płynności* - wrażenie wywołane niezłymi potencjałami spółdzielni potwierdza się podczas obserwacji wskaźników płynności, które na tle sektora ZPCh prezentują się korzystnie. Wskaźnik płynności (poziom 1,53) wzrósł w ciągu roku. Pozostałe dwa wskaźniki płynności (poz. 11-12) również pozytywnie wyróżniają się na tle całego sektora, przy czym wszystkie wykazują stały wzrost. Trudno oceniać na podstawie tak krótkiego okresu przyszłe tendencje, lecz sam fakt poprawy płynności jest zawsze zjawiskiem pozytywnym.

Wskaźniki obrotowości aktywów - podobnie jak w poprzednich grupach, wskaźniki prezentujące obrót aktywami spółdzielni (poz. 13-15) wykazują pozytywną tendencję (wzrostową), niemniej same wartości są na niższym poziomie niż w sektorze ZPCh. Łatwo wytłumaczyć ten fakt niższym udziałem procentowym sprzedaży netto w relacji do wartości zmierzonych dla wszystkich zakładów. Nie należy zapominać, że sprzedaż miała wpływ na wykazaną stratę operacyjną w zakładach spółdzielczych. Wyraźnie trzeba podkreślić fakt poprawy wskaźników w stosunku do roku 1995. Jeśli trend ten się utrzyma w następnych latach, to wskaźniki liczone we wszystkich podsektorach będą wyrównane. *Wskaźniki rentowności ekonomicznej* - miarą wykorzystania aktywów ogółem w spółdzielniach jest również wskaźnik ROA (poz.16). W porównaniu z ROA dla całego sektora ZPCh wskaźnik dla spółdzielczych ZPCh wynosi 7% (w 1995r. 3%). Tendencja jest więc pozytywna i odzwierciedla coraz lepsze wykorzystanie spółdzielczych aktywów. Wskaźnik rentowności majątku trwałego jest na ujemnym poziomie, co wynika z minusowej rentowności operacyjnej. Jeśli pozytywne tendencje w rozwoju podsektora spółdzielni będą miały miejsce także w następnych latach, to wskaźnik ten osiągnie w efekcie wartość dodatnią.

Wskaźniki rentowności finansowej - reprezentowane są przez wskaźnik ROE (poz.18), będący na poziomie 11%. Jego poziom wzrósł prawie trzykrotnie w ciągu roku, co jest potwierdzeniem faktu efektywniejszego wykorzystania kapitałów własnych w spółdzielniach. Jeśli obserwowany trend utrzyma się w następnych latach, poziom ROE zrówna się z poziomem obliczonym dla sektora ZPCh. *Wskaźniki wykorzystania majątku* - (poz. 19-20) wartości spadły, co oznacza pojawienie się pozytywnego trendu krótkookresowego. Stwierdzone podczas obecnych badań lepsze wykorzystanie majątku zakładów spółdzielczych w 1996 r. dobrze rokuje na przyszłość.

Wskaźniki efektywności zarządzania - poziom wielu wskaźników zależy od branży, w jakiej funkcjonuje dany zakład. W wielu dziedzinach gospodarki obrót należności i zobowiązań posiada swoje przeciętne wartości, które mogą się wyraźnie różnić od wielkości uznawanych za poprawne. Należy raczej zwracać uwagę na dynamikę poszczególnych wskaźników. W analizie podsektora spółdzielczego dostrzec można tendencję spadkową występujących cykli. Cykle liczone są najczęściej w dniach, korzystne jest, gdy ich częstotliwość w danym roku rośnie. Szybka wymiana zapasów, właściwa polityka wobec odbiorców własnych produktów, zmierzająca do skrócenia danego cyklu, jest wyzwaniem dla zarządów spółdzielni. Poprawa obserwowanych wartości jest zjawiskiem pozytywnym, co nie oznacza, że sytuacja jest już prawidłowa. Cykle są bowiem bardzo zależne od

warunków, w jakich funkcjonuje podsektor spółdzielczy. Warunki te są zmienne i zawsze obciążone dużym poziomem niepewności. Zmniejszenie częstotliwości występujących w danym roku cykli jest ogólnie zjawiskiem negatywnym i źle wpływa na płynność finansową zakładów. Poprawa tego aspektu działalności spółdzielczych ZPCh będzie miała widoczny wpływ na ich przyszłą rentowność.

3. Zakłady niespółdzielcze

Niespółdzielcze zakłady pracy chronionej obejmują spółki akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki cywilne, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz inne podmioty. Zakłady te w 1996 r. stanowiły 71,3% ogółu sektora (przyrost o 313 firm w ciągu roku, przy niemal niezmiennym liczbie spółdzielni). Wzrost wielkości całego sektora ZPCh jest wynikiem powstawania nowych podmiotów niespółdzielczych. Rola wyżej wymienionych zakładów od kilku lat stale rośnie. (zob. Tabela 3).

Suma bilansowa zakładów niespółdzielczych wzrosła w 1996 r. o 14,9%, z tego majątek trwały o 50,9% a majątek obrotowy o 46,7%. Należności i roszczenia zwiększyły się w porównaniu do 1995 r. o 35,7% (Tabela 37). Kapitały własne przedsiębiorstw podniosły się o 47,8%, zobowiązania krótkoterminowe o 70,9%, zaś długoterminowe o 25,2%. Wysokość generowanych przychodów ze sprzedaży sięgnęła niemal 12 mld zł, co stanowi 84,4% przychodów całego sektora. Tutaj wzrost w stosunku do poprzedniego roku wyniósł aż 83,1% (Tabela 38). Koszty działalności operacyjnej stanowiły 82,9% kosztów sektora i rosły bardziej dynamicznie od przychodów. Wzrost wyniósł tu 89,8%. Poziom zysku netto zwiększył się o 28,5% i stanowił ok. 87% zysku netto całego sektora ZPCh. Należności i zobowiązania przeterminowane stanowiły niższy odsetek niż analogiczne wielkości dla sektora ZPCh, co wskazuje na większą efektywność działania tych form prawnych, niż efektywność spółdzielni. Wydaje się jednak, że osiągnięty dla tych jednostek poziom należności i zobowiązań przeterminowanych jest graniczny i w dalszym okresie możemy spodziewać się stabilizacji na tym poziomie. W dużej mierze będzie to zależało od ogólnej kondycji polskiej gospodarki.

Analiza wybranych wskaźników (patrz Tabela 47):

Wskaźniki struktury finansowej - współczynnik długu oddala się od teoretycznego poziomu bezpieczeństwa, osiągając wartości wyższe niż w całym sektorze ZPCh. Drugi wskaźnik również jest na poziomie granicznym, nie wykazuje żadnych zmian. Wskaźnik struktury kapitału spada do poziomu 0,22 lecz wartość dla całego sektora jest nieco niższa. Wobec znaczącej roli zakładów niespółdzielczych w sektorze ZPCh pozostałe wskaźniki (poz. 5-6) kształtują się w zbliżony sposób jak wartości liczone dla sektora ogółem. *Wskaźniki obsługi długu* - w odróżnieniu od zakładów spółdzielczych, wskaźniki zdolności do zadłużenia oraz zwrotu kredytu są nieco gorsze od spółdzielczych. Z uwagi na dużą liczbę zakładów niespółdzielczych w sektorze ZPCh obserwowane liczby są zbliżone do wartości ogólnych w 1996 r. *Wskaźniki płynności* - pozostałe zakłady na tle spółdzielczych mają znacznie niższą płynność, tendencja jest raczej niekorzystna. Należy jednak sądzić, że w kolejnych latach dzięki napływowi świeżego kapitału i poprawie efektywności funkcjonowania, wskaźniki płynności będą prezentowały się korzystniej niż w latach 1995-1996.

Wskaźniki obrotowości aktywów - obserwacja przedstawionych liczb ukazuje wysoką dynamikę wzrostową wskaźników. W porównaniu ze spółdzielniami pozostałe zakłady lepiej wykorzystują swoje aktywa. Produktywność przedstawionych elementów bilansu rośnie, co daje podstawę do optymistycznych wniosków na przyszłość.

Wskaźniki rentowności ekonomicznej - ROA znajduje się w 1996 r. na poziomie 17%, lecz dynamika jest ujemna (poziom 19% w 1995 r.). Mamy tutaj do czynienia z odwrotną tendencją niż w spółdzielniach, co nie jest korzystne. Należy tylko podkreślić bardzo wysoką wartość ROA, która była raczej trudna do utrzymania w dłuższym terminie. Można się chyba spodziewać wyrównywania wartości spółdzielni i pozostałych ZPCh w ciągu najbliższych lat, pod warunkiem utrzymania wysokiej dynamiki wzrostowej tego wskaźnika dla spółdzielczych ZPCh. Zależać to także będzie od innych czynników ekonomiczno-finansowych. *Wskaźniki rentowności finansowej* - pozostałe ZPCh wykazują malejącą dynamikę poziomu stopy zysku na kapitałach własnych (37 % wobec 42 % w 1995 r.) i jest to zjawisko negatywne. Niewiele tu zmienia pozytywna sytuacja w zakładach spółdzielczych, ze względu na zmniejszającą się rolę tych ostatnich w sektorze ZPCh.

Wskaźniki wykorzystania majątku - majątek niespółdzielczych zakładów jest wykorzystywany prawidłowo i w znacznej mierze wpływa na ostateczny obraz sektora ZPCh w 1996 r. Sytuacja obserwowanych zakładów jest tutaj wyraźnie lepsza niż spółdzielczych ZPCh, które borykają się w tym segmencie z poważnymi trudnościami. Przewidywać należy jednak wyhamowanie dynamiki i stabilizację wartości na nieco niższych poziomach. Korzystne byłoby wyrównanie poziomów spółdzielczych ZPCh do wskaźników (poz. 19-20) zakładów niespółdzielczych. *Wskaźniki efektywności zarządzania* - efektywne zarządzanie zakładami niespółdzielczymi wyraziło się spadkiem wartości wskaźników (poz. 21-29), co świadczy o skróceniu cykli dotyczących należności i zobowiązań w 1996 r.. Koszt zużycia środków trwałych wyniósł w 1996 r. 536,5 mln zł. Obserwowana dynamika zmian skłania do uznania sposobów prowadzenia działalności niespółdzielczych ZPCh za prawidłowe. Z pewnym prawdopodobieństwem można pokusić się o stwierdzenie, że również w najbliższych latach można się spodziewać podobnego wyniku. Podstawę do takiej hipotezy daje obserwacja bieżącego stanu polskiej gospodarki i ogłaszanych sukcesywnie prognoz na przyszłość.

4. Sektor ZPCh na tle gospodarki narodowej

Materiał statystyczny obejmujący zakłady pracy chronionej został poszerzony o informacje na temat polskiej gospodarki w latach 1995-1996. Tabela 56 porównuje obecne i poprzednie wskaźniki gospodarcze w celu odpowiedzi na pytanie o miejsce sektora ZPCh w całości gospodarki. Analiza ukazuje dynamikę zmian wartości w obydwu sektorach. W 1996 r. wzrost przychodów ogółem wyniósł ok. 30%, w sektorze ZPCh 69%. Udział sektora ZPCh w całości przychodów polskiej gospodarki w 1995 r. był na poziomie 2,15%, w 1996 r. już 2,79%. Koszty ponoszone w całej gospodarce wzrosły w ciągu roku o 31,4%, a w sektorze ZPCh o 70,0%. Tym samym udział ZPCh zwiększył się z 1,99% w 1995 r. do 2,57% w 1996 r. Udział w generowaniu zysku netto wyniósł 6,81% i choć niewiele się zmienił w ciągu roku, to jego wartość jest najwyższa wśród

zaprezentowanych wskaźników (patrz Tabela 56). Oznacza to, że przy niemal jednakowym udziale liczby zakładów pracy chronionej w gospodarce, udało się w 1996 r. powiększyć udział w tworzeniu zysku netto. Ten wysoki udział świadczy o rosnącej roli sektora ZPCh w gospodarce i potwierdza fakt, że posiadanie przez zakład statusu pracy chronionej daje duże możliwości poprawy efektywności jego funkcjonowania. Wzrost ilości ZPCh ten komentarz tylko potwierdza. Można więc zadać pytanie o przyszły zasięg udziału sektora w gospodarce w kontekście zwiększonych wymagań związanych z uzyskaniem statusu ZPCh, co jest efektem nowej ustawy o zatrudnieniu i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Odpowiedź na powyższe pytania przyniosą najbliższe lata. Wśród wybranych wskaźników rentowność netto (relacja: zysk netto / przychody ogółem) w gospodarce w 1995 r. to 3,68%, w 1996 r. 3,24%. Sektor ZPCh zanotował w tym okresie ujemną dynamikę, tzn. rentowność spadła w ciągu roku z 11,11% do 7,89%. Jeśli chodzi o dynamikę zmian dotyczących ilości firm i zatrudnienia, przedstawia się to następująco: w 1995 r. w Polsce istniały 210 262 firmy (zatrudniające powyżej 20 osób), w 1996 r. liczba ta wzrosła o 13,6%. W sektorze ZPCh wzrost wyniósł 22%, czyli był o 69,1% wyższy niż w gospodarce ogółem. Sektor ZPCh wyróżniał się w udziale procentowym w przychodach ogółem, kosztach ogółem, zysku netto i produkcji sprzedanej, gdzie wartości kształtowały się w przedziale 7-2%. Wartości poniżej 2% były udziałem przychodów finansowych, rozliczeń czynnych, oraz ilości podmiotów gospodarczych. Na tle gospodarki kraju daje się zauważyć tendencję wzrostową wśród ludzi zatrudnionych w ZPCh. W Polsce liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy wzrosła o 1,17%, w sektorze pracy chronionej o 22,7%. Z pewnością mamy tu do czynienia z efektem działania dotychczasowych aktów prawnych, regulujących podstawy funkcjonowania ZPCh (i związanych z tym konkretnych korzyści dla przedsiębiorstw i zatrudnionych). Ośrodek Informacji i Doradztwa Zawodowego PFRON przygotowuje się do kolejnej edycji badań ZPCh. Pozwoli to jeszcze dokładniej ocenić ten coraz bardziej znaczący sektor gospodarki polskiej.

IV. Spis tabel

Tabela 1. Skuteczność badania według województw	20
Tabela 2. Skuteczność badania według formy prawnej ZPCh	21
Tabela 3. ZPCh według formy prawnej	21
Tabela 4. ZPCh według zakresu działalności	21
Tabela 5. ZPCh według działu EKD	22
Tabela 6. ZPCh według roku rozpoczęcia działalności (stan na 31.12.96 r.)	22
Tabela 7. ZPCh według daty uzyskania statusu zakładu pracy chronionej (stan na 31.12.96 r.)	23
Tabela 8. Charakterystyka zatrudnienia w ZPCh (w liczbach)	23
Tabela 9. Udział zatrudnienia w nowopowstałych zakładach, we wzroście zatrudnienia w całym sektorze	23
Tabela 10. Charakterystyka zatrudnienia w ZPCh (w procentach)	23
Tabela 11. Charakterystyka zatrudnienia w spółdzielczych ZPCh (w procentach)	24
Tabela 12. Charakterystyka zatrudnienia w niespółdzielczych ZPCh (w procentach)	24
Tabela 13. Zatrudnienie ogółem według formy prawnej zakładów (w liczbach)	24
Tabela 14. Zatrudnienie niepełnosprawnych według formy prawnej zakładów (w liczbach)	25
Tabela 15. Zatrudnienie ogółem według formy prawnej zakładów (w procentach)	25
Tabela 16. Zatrudnienie niepełnosprawnych według formy prawnej zakładów (w procentach)	25
Tabela 17. Niepełnosprawni zatrudnieni w ZPCh według schorzenia	25
Tabela 18. Pracownicy ZPCh według wykształcenia, stan na 31.12.1996 r.	26
Tabela 19. Pracownicy zatrudnieni w ZPCh według wieku	26
Tabela 20. Pracownicy niepełnosprawni zatrudnieni w ZPCh według wieku	26
Tabela 21. Wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w procentach)	27
Tabela 22. Wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych w etatach według formy prawnej zakładów (w procentach)	27
Tabela 23. Wskaźniki częstokowości zatrudnienia (w procentach)	27
Tabela 24. Wskaźnik częstokowości zatrudnienia według formy prawnej zakładów (w procentach)	27
Tabela 25. Rotacja zatrudnienia w ZPCh (w procentach)	28
Tabela 26. Wskaźnik rotacji zatrudnienia według formy prawnej zakładów (w procentach)	28
Tabela 27. Zwolnienia pracowników według trybu rozwiązania umowy o pracę (w procentach)	28
Tabela 28. Średnie wynagrodzenia brutto	28
Tabela 29. Wskaźnik upośledzenia płacowego osób niepełnosprawnych (w procentach)	29
Tabela 30. Zakładowy fundusz rehabilitacji	29
Tabela 31. Wydatki z zakładowego funduszu rehabilitacji według rodzaju (w procentach)	29
Tabela 32. Wpływy na zakładowy fundusz rehabilitacji według rodzaju (w procentach)	29
Tabela 33. Bilans sektora ZPCh w 1996 r.	30
Tabela 34. Rachunek zysków i strat sektora ZPCh w 1996 r.	31
Tabela 35. Bilans sektora ZPCh- zakłady spółdzielcze w 1996 r.	32
Tabela 36. Rachunek zysków i strat sektora ZPCh-zakłady spółdzielcze w 1996 r.	33
Tabela 37. Bilans sektora ZPCh- zakłady niespółdzielcze w 1996 r.	34
Tabela 38. Rachunek zysków i strat sektora ZPCh-zakłady niespółdzielcze w 1996 r.	35

	19
Tabela 39 Bilans sektora ZPCh w 1995 r.	36
Tabela 40 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh w 1995 r.	37
Tabela 41 Bilans sektora ZPCh- zakłady spółdzielcze w 1995 r.	38
Tabela 42 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh -zakłady spółdzielcze w 1995 r.	39
Tabela 43 Bilans sektora ZPCh- zakłady niespółdzielcze w 1995 r.	40
Tabela 44 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh-zakłady niespółdzielcze w 1995 r.	41
Tabela 45 Analiza wskaźnikowa sektora ZPCh w latach 1995-1996	42
Tabela 46 Analiza wskaźnikowa spółdzielni w latach 1995-1996	43
Tabela 47 Analiza wskaźnikowa niespółdzielczych ZPCh w latach 1995-1996	44
Tabela 48 Zobowiązania i należności sektora ZPCh w latach 1995-1996	44
Tabela 49 Zobowiązania i należności spółdzielni w latach 1995-1996	45
Tabela 50 Zobowiązania i należności zakładów niespółdzielczych w latach 1995-1996	45
Tabela 51 Sektor ZPCh - dotacje ze środków PFRON (w tys. zł)	45
Tabela 52 Spółdzielcze ZPCh - dotacje ze środków PFRON (w tys. zł)	45
Tabela 53 Sektor ZPCh - obowiązkowe wpłaty na PFRON (w tys. zł)	45
Tabela 54 Spółdzielcze ZPCh - obowiązkowe wpłaty na PFRON (w tys. zł)	46
Tabela 55 Sektor ZPCh wg rezultatów gospodarowania (ilości i procent)	46
Tabela 56 Sektor ZPCh na tle wybranych wskaźników gospodarki narodowej (dane wg GUS)	46
Tabela 57 Udział kapitału zagranicznego w sektorze ZPCh	46

V. Tabele

Tabela 1. Skuteczność badania według województw

Lp.	Województwo	Parametry populacji		Parametry próby		Współczynnik reprezentacji w %
		Liczba ZPCh	%	Liczba ZPCh	%	
1.	białkopodlaskie	5	0,3	5	0,3	100,0
2.	białostockie	23	1,3	22	1,5	95,7
3.	bielskie	37	2,1	30	2,1	81,1
4.	bydgoskie	131	7,3	102	7,1	77,9
5.	chełmskie	3	0,2	2	0,1	66,7
6.	ciechanowskie	13	0,7	11	0,8	84,6
7.	częstochockie	40	2,2	30	2,1	75,0
8.	elbląskie	21	1,2	17	1,2	81,0
9.	gdańskie	34	1,9	26	1,8	76,5
10.	gorzowskie	25	1,4	21	1,5	84,0
11.	jeleniogórskie	15	0,8	8	0,6	53,3
12.	kaliskie	27	1,5	20	1,4	74,1
13.	katowickie	201	11,2	167	11,7	83,1
14.	kieleckie	49	2,7	41	2,9	83,7
15.	konińskie	14	0,8	12	0,8	85,7
16.	koszalińskie	19	1,1	18	1,3	94,7
17.	krakowskie	81	4,5	66	4,6	81,5
18.	krośnieńskie	18	1,0	14	1,0	77,8
19.	legnickie	38	2,1	33	2,3	86,8
20.	leszczyńskie	18	1,0	14	1,0	77,8
21.	lubelskie	32	1,8	27	1,9	84,4
22.	łomżyńskie	7	0,4	7	0,5	100,0
23.	łódzkie	53	3,0	38	2,7	71,7
24.	nowosądeckie	12	0,7	11	0,8	91,7
25.	olsztyńskie	36	2,0	32	2,2	88,9
26.	opolskie	26	1,5	22	1,5	84,6
27.	ostrołęckie	11	0,6	11	0,8	100,0
28.	pilskie	20	1,1	16	1,1	80,0
29.	piotrkowskie	17	0,9	12	0,8	70,6
30.	płockie	18	1,0	12	0,8	66,7
31.	poznańskie	159	8,9	130	9,1	81,8
32.	przemyskie	13	0,7	11	0,8	84,6
33.	radomskie	38	2,1	24	1,7	63,2
34.	rzeszowskie	22	1,2	20	1,4	90,9
35.	siedleckie	10	0,6	7	0,5	70,0
36.	sieradzkie	30	1,7	22	1,5	73,3
37.	skierniewickie	10	0,6	8	0,6	80,0
38.	śląskie	34	1,9	30	2,1	88,2
39.	suwalskie	12	0,7	10	0,7	83,3
40.	szczecińskie	22	1,2	21	1,5	95,5
41.	tarnobrzeskie	17	0,9	15	1,0	88,2
42.	tarnowskie	28	1,6	26	1,8	92,9
43.	toruńskie	46	2,6	39	2,7	84,8
44.	wałbrzyskie	31	1,7	23	1,6	74,2
45.	warszawskie	153	8,5	103	7,2	67,3
46.	włocławskie	9	0,5	8	0,6	88,9
47.	wrocławskie	68	3,8	52	3,6	76,5
48.	zamojskie	7	0,4	5	0,3	71,4
49.	zielonogórskie	37	2,1	28	2,0	75,7
Razem:		1790	100,0	1429	100,0	79,8

Tabela 2. Skuteczność badania według formy prawnej ZPCh

Lp.	Forma prawna	Parametry populacji			Statystyka z próby		Współczynnik reprezentacji w %
		Liczba ZPCh	%	% (bez braków danych)	Liczba ZPCh	%	
1.	Spółdzielnia	481	26,9	27,9	425	29,7	88,4
2.	Spółka Akcyjna	62	3,5	3,6	47	3,3	75,8
3.	Spółka z o.o.	384	21,5	22,3	288	20,2	75,0
4.	Spółka cywilna	331	18,5	19,2	263	18,4	79,5
5.	Osoba fizyczna	440	24,6	25,5	385	26,9	87,5
6.	Inne	25	1,4	1,5	21	1,5	84,0
7.	Brak danych	67	3,7	-	-	-	-
Razem		1790	100,0	100,0	1429	100,0	79,8

Tabela 3. ZPCh według formy prawnej

Lp.	Forma prawna	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1.	Spółdzielnia	481	32,1	479	28,7	-0,4	-10,7
2.	Spółka akcyjna	43	2,9	56	3,4	30,2	16,4
3.	Spółka z o.o.	300	20,0	360	21,5	20,0	7,6
4.	Spółka cywilna	285	19,0	330	19,7	15,8	3,9
5.	Osoba fizyczna	365	24,4	422	25,3	15,6	3,7
6.	Inne	25	1,6	24	1,4	-4,0	-12,4
Razem		1499	100,0	1671	100,0	11,5	-

Tabela 4. ZPCh według zakresu działalności*

Lp.	Zakres działalności	Badania poprzednie		Badania obecne		Zmiana w%	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1.	Produkcja	1135	75,7	1245	74,5	9,7	-1,6
2.	Usługi	595	39,7	742	44,4	24,7	12,0
3.	Handel	593	39,6	797	47,7	34,4	20,6

* Ze względu na możliwość wybrania przez Zakłady więcej niż jednej odpowiedzi, procenty w tabelach 4 i 5 nie sumują się do 100.

Tabela 5. ZPCh według działu EKD

Lp.	Nazwa Działu EKD	%
1.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego	35,1
2.	Produkcja tkanin i wyrobów włókienniczych	23,8
3.	Obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów	12,5
4.	Produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych	10,2
5.	Produkcja urządzeń elektrycznych i optycznych	8,5
6.	Produkcja masy celulozowej, papieru oraz wyrobów z papieru, działalność publikacyjna i poligraficzna	8,3
7.	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	8,0
8.	Produkcja, gdzie indziej nie sklasyfikowana	7,4
9.	Produkcja metali i przetworzonych wyrobów z metali	6,8
10.	Produkcja skóry i wyrobów ze skóry	3,0
11.	Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna	2,6
12.	Produkcja sprzętu transportowego	2,6
13.	Budownictwo	2,3
14.	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2,2
15.	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana	2,1
16.	Produkcja drewna i wyrobów z drewna	2,0
17.	Produkcja chemikaliów, wyrobów chemicznych i włókien sztucznych	1,9
18.	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	1,2
19.	Pośrednictwo finansowe	1,2
20.	Pozostałe	1,9

Tabela 6. ZPCh według roku rozpoczęcia działalności (stan na 31.12.96 r.)

Lp.	Lata	Liczba	%	% narastająco
1.	1949 i wcześniej	70	4,2	4,2
2.	1950 - 1959	282	16,9	21,1
3.	1960 - 1969	57	3,4	24,4
4.	1970 - 1979	53	3,2	27,6
5.	1980 - 1989	266	15,9	43,5
6.	1990 i później	943	56,4	100,0
Razem		1671	100,0	-

Tabela 7. ZPCh według daty uzyskania statusu zakładu pracy chronionej (stan na 31.12.96 r.)

Lp.	Rok	Liczba	%	% narastająco
1.	1991	110	6,6	6,6
2.	1992	400	23,9	30,5
3.	1993	174	10,4	41,0
4.	1994	217	13,0	54,0
5.	1995	345	20,6	74,6
6.	1996	425	25,4	100,0
Razem		1671	100,0	-

Tabela 8. Charakterystyka zatrudnienia w ZPCh (w liczbach)

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Zatrudnienie ogółem	171 537	189 882	190 305	209 409	10,9	10,3
	kobiety	77 020	84 961	86 969	95 700	12,9	12,6
	mężczyźni	94 517	104 921	103 336	113 709	9,3	8,4
2.	Zatrudnienie niepełnosprawnych	104 013	118 155	114 000	127 761	9,6	8,1
	I grupa inwalidztwa	3 467	4 728	3 534	4 727	1,9	0,0
	II grupa inwalidztwa	27 188	32 392	29 982	35 007	10,3	8,1
	III grupa inwalidztwa	73 358	81 035	80 484	88 027	9,7	8,6
	kobiety	40 552	46 526	48 108	53 915	18,6	15,9
	mężczyźni	63 461	71 629	65 892	73 846	3,8	3,1

Tabela 9. Udział zatrudnienia w nowopowstałych zakładach, we wzroście zatrudnienia w całym sektorze

Lp.	Wyszczególnienie	Wzrost zatrudnienia w sektorze ZPCh w II półroczu 1996 r.		Poziom zatrudnienia w zakładach, które status ZPCh uzyskały w II półroczu 1996 r. – stan na 31.12.96 r.		Udział zatrudnienia w nowopowstałych zakładach, we wzroście zatrudnienia w całym sektorze w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Zatrudnienie ogółem	18 768	19 527	8 588	9 282	45,8	47,5
2.	Zatrudnienie niepełnosprawnych	9 987	9 606	4 419	4 668	44,2	48,6

Tabela 10. Charakterystyka zatrudnienia w ZPCh (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Zatrudnienie ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
	kobiety	44,9	44,7	45,7	45,7	1,8	2,2
	mężczyźni	55,1	55,3	54,3	54,3	-1,5	-1,8
2.	Zatrudnienie niepełnosprawnych	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
	I grupa inwalidztwa	3,3	4,0	3,1	3,7	-6,1	-7,5
	II grupa inwalidztwa	26,1	27,4	26,3	27,4	0,8	0,0
	III grupa inwalidztwa	70,6	68,6	70,6	68,9	0,0	0,4
	kobiety	39,0	39,4	42,2	42,2	8,2	7,1
	mężczyźni	61,0	60,6	57,8	57,8	-5,2	-4,6

Tabela 11. Charakterystyka zatrudnienia w spółdzielczych ZPCh (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Zatrudnienie ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
	kobiety	47,7	47,4	48,4	48,0	1,6	1,3
	mężczyźni	52,3	52,6	51,6	52,0	-1,4	-1,2
2.	Zatrudnienie niepełnosprawnych	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
	I grupa inwalidztwa	4,1	5,1	3,9	4,8	-4,1	-4,7
	II grupa inwalidztwa	24,1	26,2	24,2	26,1	0,4	-0,6
	III grupa inwalidztwa	71,8	68,7	71,9	69,1	0,2	0,6
	kobiety	41,2	41,7	44,6	44,6	8,3	7,0
	mężczyźni	58,8	58,3	55,4	55,4	-5,8	-5,0

Tabela 12. Charakterystyka zatrudnienia w niespółdzielczych ZPCh (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Zatrudnienie ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
	kobiety	41,1	40,9	42,5	42,7	3,5	4,3
	mężczyźni	58,9	59,1	57,5	57,3	-2,4	-3,0
2.	Zatrudnienie niepełnosprawnych	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
	I grupa inwalidztwa	2,1	2,1	2,0	2,0	-2,7	-2,5
	II grupa inwalidztwa	29,4	29,5	29,3	29,3	-0,4	-0,4
	III grupa inwalidztwa	68,5	68,5	68,7	68,6	0,2	0,2
	kobiety	35,5	35,5	38,7	38,6	9,0	8,9
	mężczyźni	64,5	64,5	61,3	61,4	-5,0	-4,9

Tabela 13. Zatrudnienie ogółem według formy prawnej zakładów (w liczbach)

Lp.	Forma prawna	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Spółdzielnia	109 767	123 613	97 083	109 194	-11,6	-11,7
2.	Spółka akcyjna	3 156	3 399	5 774	6 180	83,0	81,8
3.	Spółka z o.o.	20 499	22 197	28 521	31 001	39,1	39,7
4.	Spółka cywilna	16 931	18 191	24 480	26 238	44,6	44,2
5.	Osoba fizyczna	18 200	19 311	30 929	33 014	69,9	71,0
6.	Inne	2 985	3 190	3 519	3 782	17,9	18,6
Razem		171 537	189 882	190 305	209 409	10,9	10,3

Tabela 14. Zatrudnienie niepełnosprawnych według formy prawnej zakładów (w liczbach)

Lp.	Forma prawna	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Spółdzielnia	69 564	81 421	62 344	72 473	-10,4	-11,0
2.	Spółka akcyjna	1 550	1 654	2 911	3 169	87,8	91,6
3.	Spółka z o.o.	11 223	12 205	15 768	17 273	40,5	41,5
4.	Spółka cywilna	9 777	10 339	13 841	14 636	41,6	41,6
5.	Osoba fizyczna	10 266	10 788	17 327	18 236	68,8	69,0
6.	Inne	1 623	1 749	1 810	1 974	11,5	12,9
Razem		104 013	118 155	114 000	127 761	9,6	8,1

Tabela 15. Zatrudnienie ogółem według formy prawnej zakładów (w procentach)

Lp.	Forma prawna	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Spółdzielnia	64,0	65,1	51,0	52,1	-20,3	-19,9
2.	Spółka akcyjna	1,8	1,8	3,0	3,0	64,9	64,9
3.	Spółka z o.o.	12,0	11,7	15,0	14,8	25,4	26,7
4.	Spółka cywilna	9,9	9,6	12,9	12,5	30,3	30,8
5.	Osoba fizyczna	10,6	10,2	16,3	15,8	53,2	55,0
6.	Inne	1,7	1,7	1,8	1,8	6,3	7,5
Razem		100,0	100,0	100,0	100,0	-	-

Tabela 16. Zatrudnienie niepełnosprawnych według formy prawnej zakładów (w procentach)

Lp.	Forma prawna	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Spółdzielnia	66,9	68,9	54,7	56,7	-18,2	-17,7
2.	Spółka akcyjna	1,5	1,4	2,6	2,5	71,3	77,2
3.	Spółka z o.o.	10,8	10,3	13,8	13,5	28,2	30,9
4.	Spółka cywilna	9,4	8,8	12,1	11,5	29,1	30,9
5.	Osoba fizyczna	9,9	9,1	15,2	14,3	54,0	56,3
6.	Inne	1,6	1,5	1,6	1,5	1,7	4,4
Razem		100,0	100,0	100,0	100,0	-	-

Tabela 17. Niepełnosprawni zatrudnieni w ZPCh według schorzenia

Lp.	Schorzenia	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1.	Schorzenie narządu wzroku	11 816	10,0	12 137	9,5	2,7	-5,0
2.	Schorzenie narządu słuchu i mowy	7 444	6,3	7 282	5,7	-2,2	-9,5
3.	Schorzenie narządu ruchu i kręgosłupa	28 003	23,7	30 790	24,1	10,0	1,7
4.	Choroby psychiczne i nerwowe	9 216	7,8	9 582	7,5	4,0	-3,8
5.	Upośledzenie umysłowe	13 115	11,1	11 882	9,3	-9,4	-16,2
6.	Schorzenie narządów wewnętrznych	24 931	21,1	27 469	21,5	10,2	1,9
7.	Pozostałe, w tym schorzenia sprzężone	23 631	20,0	28 618	22,4	21,1	12,0
Razem		118 155	100,0	127 761	100,0	8,1	-

Tabela 18. Pracownicy ZPCh według wykształcenia, stan na 31.12.1996 r.

Lp.	Wykształcenie	Pracownicy ogółem		Pracownicy niepełnospraw.		I grupy		II grupy		III grupy	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1.	Wyższe	10 470	5,0	3 833	3,0	213	4,5	1 855	5,3	1 761	2,0
2.	Pomaturalne, śred. zawod.	37 903	18,1	18 781	14,7	619	13,1	6 336	18,1	11 796	13,4
3.	Średnie ogólnokształcące	16 124	7,7	9 071	7,1	345	7,3	3 151	9,0	5 634	6,4
4.	Zasadnicze zawodowe	78 319	37,4	47 655	37,3	1 579	33,4	11 447	32,7	34 507	39,2
5.	Podstawowe i niższe	66 592	31,8	48 421	37,9	1 971	41,7	12 217	34,9	34 331	39,0
Razem		209 409	100,0	127 761	100,0	4 727	100,0	35 007	100,0	88 027	100,0

Tabela 19. Pracownicy zatrudnieni w ZPCh według wieku

Lp.	Przedział wieku	Stan na 30.06.96 r.			Stan na 31.12.96 r.			Zmiana		
		Liczba	%	% narast.	Liczba	%	% narast.	Liczba	%	% narast.
1.	20 i mniej	4 747	2,5	2,5	5 654	2,7	2,7	19,1	8,0	8,0
2.	21-25	14 051	7,4	9,9	16 543	7,9	10,7	17,7	6,8	8,1
3.	26-30	15 760	8,3	18,2	17 381	8,3	19,0	10,3	0,0	4,4
4.	31-35	18 419	9,7	27,9	19 475	9,3	28,2	5,7	-4,1	1,1
5.	36-40	26 014	13,7	41,6	27 014	12,9	41,1	3,8	-5,8	-1,2
6.	41-45	32 280	17,0	58,5	34 971	16,7	57,8	8,3	-1,8	-1,2
7.	46-50	30 951	16,3	74,9	34 762	16,6	74,4	12,3	1,8	-0,7
8.	51-55	20 127	10,6	85,5	23 663	11,3	85,7	17,6	6,6	0,2
9.	56-60	15 380	8,1	93,6	17 172	8,2	93,9	11,6	1,2	0,3
10.	61 i więcej	12 152	6,4	100,0	12 774	6,1	100,0	5,1	-4,7	0,0
Razem		189 882	100,0	-	209 409	100,0	-	10,3	0,0	-

Tabela 20. Pracownicy niepełnosprawni zatrudnieni w ZPCh według wieku

Lp.	Przedział wieku	30.06.96 r.			31.12.96 r.			Zmiana		
		Liczba	%	% narast.	Liczba	%	% narast.	Liczba	%	% narast.
1.	20 i mniej	2 363	2,0	2,0	2 555	2,0	2,0	8,1	0,0	0,0
2.	21-25	6 144	5,2	7,2	6 899	5,4	7,4	12,3	3,8	2,8
3.	26-30	7 562	6,4	13,5	7 666	6,0	13,5	1,4	-6,3	0,0
4.	31-35	9 216	7,8	21,3	9 199	7,2	20,7	-0,2	-7,7	-2,8
5.	36-40	13 706	11,6	32,9	13 926	10,9	31,6	1,6	-6,0	-4,0
6.	41-45	19 141	16,2	49,2	20 314	15,9	47,5	6,1	-1,9	-3,5
7.	46-50	21 268	18,0	67,2	24 019	18,8	66,2	12,9	4,4	-1,5
8.	51-55	15 596	13,2	80,4	18 142	14,2	80,5	16,3	7,6	0,1
9.	56-60	12 879	10,9	91,3	14 181	11,1	91,5	10,1	1,8	0,2
10.	61 i więcej	10 279	8,7	100,0	10 860	8,5	100,0	5,6	-2,3	0,0
Razem		118 155	100,0	-	127 761	100,0	-	8,1	100,0	-

Tabela 21. Wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w procentach)

Lp.	Wskaźniki zatrudnienia	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Etaty	Osoby	Etaty	Osoby	Etaty	Osoby
1.	Osób niepełnosprawnych	60,6	62,2	59,9	61,0	-1,2	-2,0
2.	Inwalidów I grupy	2,0	2,5	1,9	2,3	-8,1	-9,3
3.	Inwalidów II grupy	15,9	17,1	15,8	16,7	-0,6	-2,0
4.	Inwalidów III grupy	42,8	42,7	42,3	42,0	-1,1	-1,5
5.	Niepełnosprawnych kobiet	52,7	54,8	55,3	56,3	5,1	2,9
6.	Niepełnosprawnych mężczyzn	67,1	68,3	63,8	64,9	-5,0	-4,9

Tabela 22. Wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych w etatach według formy prawnej zakładów (w procentach)

Lp.	Forma prawna	Stan na 30.06.96 r.	Stan na 31.12.96 r.	Zmiana
1.	Spółdzielnia	66,4	64,2	-3,3
2.	Spółka akcyjna	49,0	50,4	2,8
3.	Spółka z o.o.	55,5	55,3	-0,4
4.	Spółka cywilna	57,3	56,5	-1,4
5.	Osoba fizyczna	56,4	56,0	-0,6
6.	Inne	55,5	51,4	-7,3
Razem		60,6	59,9	-1,2

Tabela 23. Wskaźniki częstokowości zatrudnienia (w procentach)

Lp.	Wskaźniki częstokowości zatrudnienia	Stan na 30.06.96 r.	Stan na 31.12.96 r.	Zmiana w %
1.	Pracownicy ogółem	90,3	90,9	0,6
	kobiety	90,7	90,9	0,2
	mężczyźni	90,1	90,9	0,9
2.	Pracownicy niepełnosprawni	88,0	89,2	1,4
	I grupa inwalidztwa	73,3	74,8	2,0
	II grupa inwalidztwa	83,9	85,6	2,0
	III grupa inwalidztwa	90,5	91,4	1,0
	kobiety	87,2	89,2	2,4
	mężczyźni	88,6	89,2	0,7

Tabela 24. Wskaźnik częstokowości zatrudnienia według formy prawnej zakładów (w procentach)

Lp.	Forma prawna	Stan na 30.06.96 r.		Stan na 31.12.96 r.		Zmiana w %	
		Ogółem	Niepełnosprawni	Ogółem	Niepełnosprawni	Ogółem	Niepełnosprawni
1.	Spółdzielnia	88,6	85,1	88,9	86,0	0,3	1,1
2.	Spółka akcyjna	92,9	93,7	93,4	91,8	0,6	-2,0
3.	Spółka z o.o.	92,2	91,6	92,0	91,3	-0,2	-0,3
4.	Spółka cywilna	92,9	94,3	93,3	94,6	0,5	0,3
5.	Osoba fizyczna	94,0	94,7	93,7	95,0	-0,3	0,3
6.	Inne	93,44	92,4	93,0	91,7	-0,4	-0,8
Razem		90,3	88,0	90,9	89,2	0,6	1,4

Tabela 25. Rotacja zatrudnienia w ZPCh (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	1995 r.		1996 r.		Zmiana w %	
		Ogółem	Niepełn.	Ogółem	Niepełn.	Ogółem	Niepełn.
1.	Wskaźnik napływu kadr	24,2	21,8	38,3	37,7	58,3	72,9
2.	Wskaźnik wypływu kadr	21,6	20,3	26,9	25,5	24,5	25,6
3.	Wskaźnik rotacji zatrudnienia	17,4	15,5	22,0	20,3	26,4	31,0

Tabela 26. Wskaźnik rotacji zatrudnienia według formy prawnej zakładów (w procentach)

Lp.	Forma prawna	w 1995 r.		w 1996 r.		Zmiana w %	
		Ogółem	Niepełn.	Ogółem	Niepełn.	Ogółem	Niepełn.
1.	Spółdzielnia	14,3	13,0	15,6	15,0	9,1	15,5
2.	Spółka akcyjna	23,2	16,3	25,2	22,7	8,6	38,9
3.	Spółka z o.o.	27,6	24,8	31,6	28,4	14,5	14,7
4.	Spółka cywilna	29,6	28,5	32,0	33,0	8,2	15,9
5.	Osoba fizyczna	32,2	29,3	29,7	28,6	-7,9	-2,5
6.	Inne	29,6	33,6	42,9	36,7	44,7	9,0

Tabela 27. Zwolnienia pracowników według trybu rozwiązania umowy o pracę (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	w 1995 r.		w 1996 r.		Zmiana	
		Ogółem	Niepełn.	Ogółem	Niepełn.	Ogółem	Niepełn.
1.	Wypowiedzenie przez zakład w ramach zwolnień grupowych	2,5	2,4	2,0	2,0	-20,9	-18,3
2.	Wypowiedzenia przez zakład z innych przyczyn	10,9	11,4	11,4	11,2	4,9	-2,2
3.	Rozwiązanie umowy za porozumieniem stron	33,5	30,9	32,5	31,0	-3,1	0,2
4.	Rozwiązanie umowy w drodze wypowiedzenia przez pracownika	7,8	6,6	8,0	7,3	2,4	10,1
5.	Przeniesieni na rentę inwalidzką	6,6	9,1	4,5	5,6	-32,1	-38,2
6.	Przeniesieni na emeryturę	2,5	2,5	2,0	1,9	-21,9	-24,3
7.	Inne	36,2	37,1	39,7	41,1	9,7	10,9
Razem		100,0	100,0	100,0	100,0	-	-

Tabela 28. Średnie wynagrodzenia brutto

Lp.	Wyszczególnienie	Spółdzielnie			Pozostałe			Ogółem		
		VI 96 w zł.	XII 96 w zł.	Zmiana w %	VI 96 w zł.	XII 96 w zł.	Zmiana w %	VI 96 w zł.	XII 96 w zł.	Zmiana w %
1.	Pracownicy ogółem	633,5	772,2	21,9	580,9	679,3	16,9	615,2	730,1	18,7
2.	Niepełnosprawni ogółem	557,7	670,0	20,1	468,0	547,1	16,9	528,9	629,8	19,1
3.	I grupa	539,6	658,1	22,0	458,3	569,0	24,2	522,6	634,3	21,4
4.	II grupa	550,5	655,7	19,1	455,7	526,3	15,5	514,1	594,3	15,6
5.	III grupa	595,8	710,2	19,2	487,3	546,1	12,1	561,7	642,2	14,3

Tabela 29. Wskaźnik upośledzenia płacowego osób niepełnosprawnych (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	Spółdzielnie			Pozostałe			Ogółem		
		VI 96	XII 96	Zmiana	VI 96	XII 96	Zmiana	VI 96	XII 96	Zmiana
1.	Niepełnosprawni ogółem	-12,0	-13,2	10,6	-19,4	-19,5	0,1	-14,0	-13,7	-2,1
2.	I grupa	-14,8	-14,8	-0,3	-21,1	-16,2	-23,1	-15,1	-13,1	-12,8
3.	II grupa	-13,1	-15,1	15,2	-21,6	-22,5	4,5	-16,4	-18,6	13,2
4.	III grupa	-6,0	-8,0	34,9	-16,1	-19,6	21,7	-8,7	-12,0	38,4

Tabela 30. Zakładowy fundusz rehabilitacji

Lp.	Wyszczególnienie	1995 r.	1996 r.	Zmiana w %
1.	Stan ZFR na początek okresu (w tys. zł)	119 514	247 215	106,8
2.	Wpływy na ZFR (w tys. zł)	390 481	573 924	47,0
3.	Wydatki z ZFR (w tys. zł)	267 292	362 505	35,6
4.	Stan ZFR na koniec okresu (w tys. zł)	242 703	458 633	89,0
5.	Wykorzystanie ZFR w %	68	63,2%	-7,7
6.	Średnie miesięczne wydatki z ZFR na 1 osobę niepełnosprawną (w zł)	211	236	12,1

Tabela 31. Wydatki z zakładowego funduszu rehabilitacji według rodzaju (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	1995 r.	1996 r.	Zmiana w %
1.	Poradnictwo zawodowe i szkolenia	2,7	3,7	37,2
2.	Przygotowanie miejsc pracy	44,7	41,3	-7,7
3.	Opieka medyczna i rehabilitacyjna	13,5	13,8	2,7
4.	Wynagrodzenia ogółem	14,1	10,4	-26,3
5.	Baza rehabilitacyjna	6,2	9,3	50,0
6.	Dowozy do pracy	2,3	2,4	7,0
7.	Świadczenia ogółem	5,8	6,2	5,8
8.	Inne	10,7	12,8	20,3
Razem		100,0	100,0	-

Tabela 32. Wpływy na zakładowy fundusz rehabilitacji według rodzaju (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	1996 r.
1.	Z tytułu ulg w podatku dochodowym od działalności gospodarczej	46,3%
2.	Z tytułu ulg w podatku dochodowym od osób fizycznych	42,7%
3.	Z tytułu ulg w podatku od środków transportu	0,4%
4.	Z tytułu ulg w podatku od nieruchomości	5,5%
5.	Z tytułu ulg w innych podatkach	1,2%
6.	Z innych źródeł	3,9%
Razem		100%

Tabela 33 Bilans sektora ZPCh w 1996 r.

Lp.	AKTYWA	W tys. zł.	Lp.	PASYWA	W tys. zł.
A	Majątek trwały	3 985 193,1	A	Kapitał własny	4 049 373,6
I.	Wartości niematerialne i prawne	117 748,7	I.	Kapitał podstawowy	1 133 723,5
1.	Koszty organizacji	274,9	II.	Należne lecz nie wniesione wkłady	56 185,0
2.	Koszty prac rozwojowych	507,0	III.	Kapitał zapasowy	909 430,7
3.	Wartość firmy	11 153,8	1.	Ze sprzedaży akcji	71 781,3
4.	Inne składniki niematerialne i prawne	104 533,8	2.	Tworzony ustawowo	283 163,3
5.	Zaliczki na poczet wartości niemateria.	1 279,2	3.	Tworzony zgodnie ze statutem	223 314,1
II.	Majątek rzeczowy	3 611 742,4	4.	Z dopłat wspólników	74 380,0
1.	Grunty własne	64 490,3	5.	Inne	256 792,0
2.	Budynki i budowle	1 314 078,6	IV.	Kapitał rezerwowy	542 510,5
3.	Urządzenia techniczne i maszyny	1 241 198,3	V.	Pozostałe kapitały rezerwowe	49 657,2
4.	Środki transportu	402 431,2	VI.	Nie podzielony wynik finansowy	199 815,3
5.	Pozostałe środki trwałe	144 724,3	VII	Wynik finansowy netto	1 158 051,4
6.	Inwestycje rozpoczęte	391 593,0	1.	Zysk netto	1 290 862,8
7.	Zaliczki na poczet inwestycji	53 226,7	2.	Strata netto	0,0
III.	Finansowy majątek trwały	55 866,8	3.	Odpisy z wyniku finansowego	-132 811,4
1.	Udziały i akcje	34 913,3	B	Rezerwy	28 044,6
2.	Papiery wartościowe	3 950,5	I.	Rezerwy na podatek dochodowy	2 020,9
3.	Udzielone pożyczki długoterminowe	8 158,6	II.	Pozostałe rezerwy	26 023,7
4.	Inne składniki	8 844,4	C	Zobowiązania długoterminowe	734 980,4
IV.	Należności długoterminowe	199 835,2	I.	Pożyczki, obligacje i inne	245 492,1
B	Majątek obrotowy	4 011 004,4	II.	Długoterminowe kredyty bankowe	404 704,7
I.	Zapasy	1 274 740,9	III.	Pozostałe zobowiązania długotermin.	84 783,6
1.	Surowce i materiały	451 478,0	D	Zobowiązania krótkoterminowe	2 676 104,4
2.	Półprodukty i produkty w toku	100 774,2	I.	Zobowiązania krótkoterminowe	2 125 260,2
3.	Produkty gotowe	285 315,2	1.	Pożyczki, obligacje i inne papiery	27 931,5
4.	Towary	404 268,0	2.	Krótkoterminowe kredyty bankowe	643 675,6
5.	Zaliczki na poczet dostaw	32 905,5	3.	Zaliczki na poczet dostaw	24 702,5
II.	Należności i roszczenia	2 052 195,4	4.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	1 088 549,4
1.	Należności z tytułu dostaw i usług	1 596 622,1	5.	Zobowiązania wekslowe	27 995,9
2.	Należności z tytułu podatków, dotacji	76 141,9	6.	Zobowiązania z tytułu ceł, podatków	120 870,3
3.	Pozostałe należności	313 337,4	7.	Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	68 587,3
4.	Należności dochodzone w sądzie	66 094,0	8.	Pozostałe zobowiązania krótkotermin.	122 947,7
III.	Papiery wartościowe do obrotu	53 221,4	II.	Fundusze specjalne	550 844,2
1.	Udziały lub akcje własne	230,1	E	Rozliczenia międzyokresowe	602 448,5
2.	Inne papiery wartościowe	52 991,3	I.	Rozliczenia międzyokresowe bierne	34 623,8
IV.	Środki pieniężne	630 846,7	II.	Przychody przyszłych okresów	567 824,7
1.	Środki pieniężne w kasie	51 727,9		_____	_____
2.	Środki pieniężne w banku	562 454,6		_____	_____
3.	Inne środki pieniężne	16 664,2		_____	_____
C	Rozliczenia międzyokresowe	94 754,0		_____	_____
I.	Czynne rozliczenia kosztów	81 863,3		_____	_____
II.	Inne rozliczenia międzyokresowe	12 890,7		_____	_____
Suma aktywów		8 090 951,5	Suma pasywów		8 090 951,5

Tabela 34 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh w 1996 r.

Lp.	Zyski i straty	Wartość w tys. zł
A.	Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	14 168 884,5
1.	Przychody ze sprzedaży produktów	8 491 912,4
2.	Zmiana stanu produktów (plus lub minus)	1 095 653,8
3.	Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	4 343 346,5
4.	Koszt wytworzenia świadczeń na potrzeby własne jednostki	237 971,8
B.	Koszty działalności operacyjnej	13 074 973,6
1.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	4 709 315,8
2.	Zużycie materiałów i energii	2 771 542,8
3.	Usługi obce (w tym koszty sprzedaży)	165 216,4
4.	Podatki i opłaty	b.d.
5.	Wynagrodzenia	349 229,6
6.	Świadczenia na rzecz pracowników	b.d.
7.	Pozostałe koszty	5 079 669,0
C.	Zysk lub strata na sprzedaży	1 093 910,9
D.	Pozostałe przychody operacyjne	853 748,7
1.	Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego	95 137,2
2.	Dotacje	180 060,7
3.	Pozostałe przychody operacyjne	578 550,8
E.	Pozostałe koszty operacyjne	215 986,2
1.	Wartość sprzedanych składników majątku trwałego	79 057,9
2.	Pozostałe koszty operacyjne	136 928,3
F.	Zysk lub strata na działalności operacyjnej	1 731 673,4
G.	Przychody finansowe	199 393,6
1.	Dywidendy z tytułu udziałów	1 411,1
2.	Odsetki uzyskane	78 833,4
3.	Pozostałe przychody finansowe	119 149,1
H.	Koszty finansowe	353 711,1
1.	Odpisy aktualizujące wartość finansową majątku trwałego	848,6
2.	Odsetki do zapłacenia	91 209,3
3.	Pozostałe koszty finansowe	261 653,2
I.	Zysk lub strata na działalności gospodarczej	1 577 555,9
J.	Zyski nadzwyczajne	8 964,8
K.	Straty nadzwyczajne	10 649,5
L.	Zysk lub strata brutto	1 575 671,2
M.	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	417 619,8
1.	Podatek dochodowy	345 184,8
2.	Inne obowiązkowe obciążenia	72 435,0
N.	Zysk lub strata netto	1 158 051,4

Tabela 35 Bilans sektora ZPCh- zakłady spółdzielcze w 1996 r.

Lp.	Aktywa	W tys. zł	Lp.	Pasywa	w tys. zł
A	Majątek trwały	1 124 216,6	A	Kapitał własny	1 286 603,2
I.	Wartości niematerialne i prawne	6 673,4	I.	Kapitał podstawowy	390 237,2
1.	Koszty organizacji	0,0	II.	Należne lecz nie wniesione wkłady	39 838,9
2.	Koszty prac rozwojowych	288,8	III.	Kapitał zapasowy	395 211,1
3.	Wartość firmy	359,4	1.	Ze sprzedaży akcji	512,8
4.	Inne składniki niematerialne i prawne	5 995,8	2.	Tworzony ustawowo	101 160,6
5.	Zaliczki na poczet wartości niemateria.	29,4	3.	Tworzony zgodnie ze statutem	156 117,6
II.	Majątek rzeczowy	1 104 356,8	4.	Z dopłat wspólników	1 955,0
1.	Grunty własne	22 945,4	5.	Inne	135 465,1
2.	Budynki i budowle	580 894,7	IV.	Kapitał rezerwowy	336 006,3
3.	Urządzenia techniczne i maszyny	326 902,9	V.	Pozostałe kapitały rezerwowe	9 916,3
4.	Środki transportu	81 196,0	VI.	Nie podzielony wynik finansowy	-26 060,4
5.	Pozostałe środki trwałe	28 886,7	VII	Wynik finansowy netto	144 453,8
6.	Inwestycje rozpoczęte	60 841,3	1.	Zysk netto	147 876,1
7.	Zaliczki na poczet inwestycji	2 689,8	2.	Strata netto	0,0
III.	Finansowy majątek trwały	10 270,7	3.	Odpisy z wyniku finansowego	-3 422,3
1.	Udziały i akcje	5 706,9	B	Rezerwy	4 369,8
2.	Papiery wartościowe	2 478,3	I.	Rezerwy na podatek dochodowy	214,9
3.	Udzielone pożyczki długoterminowe	326,1	II.	Pozostałe rezerwy	4 154,9
4.	Inne składniki	1 759,4	C	Zobowiązania długoterminowe	134 958,0
IV.	Należności długoterminowe	2 915,7	I.	Pożyczki, obligacje i inne	98 929,0
B	Majątek obrotowy	847 436,1	II.	Długoterminowe kredyty bankowe	24 181,3
I.	Zapasy	340 170,2	III.	Pozostałe zobowiązania długotermin.	11 847,7
1.	Surowce i materiały	147 506,2	D	Zobowiązania krótkoterminowe	354 494,1
2.	Półprodukty i produkty w toku	42 785,1	I.	Zobowiązania krótkoterminowe	288 852,3
3.	Produkty gotowe	117 850,3	1.	Pożyczki, obligacje i inne papiery	5 598,9
4.	Towary	28 652,6	2.	Krótkoterminowe kredyty bankowe	76 740,3
5.	Zaliczki na poczet dostaw	3 376,0	3.	Zaliczki na poczet dostaw	1 591,2
II.	Należności i roszczenia	309 703,1	4.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	101 407,2
1.	Należności z tytułu dostaw i usług	249 001,3	5.	Zobowiązania wekslowe	875,4
2.	Należności z tytułu podatków, dotacji	12 853,4	6.	Zobowiązania z tytułu ceł, podatków	42 454,5
3.	Pozostałe należności	39 570,9	7.	Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	30 513,4
4.	Należności dochodzone w sądzie	8 277,5	8.	Pozostałe zobowiązania krótkotermin.	29 671,4
III.	Papiery wartościowe do obrotu	13 567,5	II.	Fundusze specjalne	65 641,8
1.	Udziały lub akcje własne	27,0	E	Rozliczenia międzyokresowe	199 366,2
2.	Inne papiery wartościowe	13 540,5	I.	Rozliczenia międzyokresowe bierne	6 163,7
IV.	Środki pieniężne	183 995,3	II.	Przychody przyszłych okresów	193 202,5
1.	Środki pieniężne w kasie	6 276,2		_____	_____
2.	Środki pieniężne w banku	172 503,7		_____	_____
3.	Inne środki pieniężne	5 215,4		_____	_____
C	Rozliczenia międzyokresowe	8 138,6		_____	_____
I.	Czynne rozliczenia kosztów	7 480,4		_____	_____
II.	Inne rozliczenia międzyokresowe	658,2		_____	_____
Suma aktywów		1 979 791,3	Suma pasywów		1 979 791,3

Tabela 36 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh-zakłady spółdzielcze w 1996 r.

Lp.	Zyski i straty	Wartość w tys. zł
A.	Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	2 198 439,3
1.	Przychody ze sprzedaży produktów	1 891 600,1
2.	Zmiana stanu produktów (plus lub minus)	34 240,7
3.	Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	240 661,9
4.	Koszt wytworzenia świadczeń na potrzeby własne jednostki	31 936,6
B.	Koszty działalności operacyjnej	2 229 750,2
1.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	214 721,1
2.	Zużycie materiałów i energii	607 102,4
3.	Usługi obce (w tym koszty sprzedaży)	34 006,7
4.	Podatki i opłaty	b.d.
5.	Wynagrodzenia	107 953,1
6.	Świadczenia na rzecz pracowników	b.d.
7.	Pozostałe koszty	1265 966,9
C.	Zysk lub strata na sprzedaży	-31 310,9
D.	Pozostałe przychody operacyjne	286 277,5
1.	Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego	21 461,5
2.	Dotacje	78 287,8
3.	Pozostałe przychody operacyjne	186 528,2
E.	Pozostałe koszty operacyjne	66 066,7
1.	Wartość sprzedanych składników majątku trwałego	11 681,3
2.	Pozostałe koszty operacyjne	54 385,4
F.	Zysk lub strata na działalności operacyjnej	188 899,9
G.	Przychody finansowe	49 937,1
1.	Dywidendy z tytułu udziałów	567,3
2.	Odsetki uzyskane	24 499,6
3.	Pozostałe przychody finansowe	24 870,2
H.	Koszty finansowe	57 561,6
1.	Odpisy aktualizujące wartość finansową majątku trwałego	64,2
2.	Odsetki do zapłacenia	8 565,1
3.	Pozostałe koszty finansowe	48 932,3
I.	Zysk lub strata na działalności gospodarczej	181 275,4
J.	Zyski nadzwyczajne	3 722,4
K.	Straty nadzwyczajne	4 096,8
L.	Zysk lub strata brutto	180 901,0
M.	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	36 447,2
1.	Podatek dochodowy	16 456,2
2.	Inne obowiązkowe obciążenia	19 991,0
N.	Zysk lub strata netto	144 453,8

Tabela 37 Bilans sektora ZPCh- zakłady niespółdzielcze w 1996 r.

Lp.	Aktywa	W tys. zł	Lp.	Pasywa	W tys. zł
A	Majątek trwały	2 860 976,5	A	Kapitał własny	2 762 770,4
I.	Wartości niematerialne i prawne	111 075,3	I.	Kapitał podstawowy	743 486,3
1.	Koszty organizacji	274,8	II.	Należne lecz nie wniesione wkłady	13 346,1
2.	Koszty prac rozwojowych	218,3	III.	Kapitał zapasowy	514 219,6
3.	Wartość firmy	10 794,4	1.	Ze sprzedaży akcji	71 268,5
4.	Inne składniki niematerialne i prawne	98 538,0	2.	Tworzony ustawowo	182 002,7
5.	Zaliczki na poczet wartości niemateria.	1 249,8	3.	Tworzony zgodnie ze statutem	67 196,5
II.	Majątek rzeczowy	2 507 385,6	4.	Z dopłat wspólników	72 425,0
1.	Grunty własne	41 544,9	5.	Inne	121 326,9
2.	Budynki i budowle	733 183,9	IV.	Kapitał rezerwowy	209 504,2
3.	Urządzenia techniczne i maszyny	914 295,4	V.	Pozostałe kapitały rezerwowe	39 740,9
4.	Środki transportu	321 235,2	VI.	Nie podzielony wynik finansowy	225 875,7
5.	Pozostałe środki trwałe	115 837,6	VII	Wynik finansowy netto	1 013 597,6
6.	Inwestycje rozpoczęte	330 751,7	1.	Zysk netto	1 142 986,7
7.	Zaliczki na poczet inwestycji	50 536,9	2.	Strata netto	0,0
III.	Finansowy majątek trwały	45 596,1	3.	Odpisy z wyniku finansowego	-129 389,1
1.	Udziały i akcje	29 206,4	B	Rezerwy	23 674,8
2.	Papiery wartościowe	1 472,2	I.	Rezerwy na podatek dochodowy	1 806,0
3.	Udzielone pożyczki długoterminowe	7 832,5	II.	Pozostałe rezerwy	21 868,8
4.	Inne składniki	7 085,0	C	Zobowiązania długoterminowe	600 022,4
IV.	Należności długoterminowe	196 919,5	I.	Pożyczki, obligacje i inne	146 563,1
B	Majątek obrotowy	3 163 568,3	II.	Długoterminowe kredyty bankowe	380 523,4
I.	Zapasy	934 570,7	III.	Pozostałe zobowiązania długotermin.	72 935,9
1.	Surowce i materiały	303 971,8	D	Zobowiązania krótkoterminowe	2 321 610,3
2.	Półprodukty i produkty w toku	57 989,1	I.	Zobowiązania krótkoterminowe	1 836 407,9
3.	Produkty gotowe	167 464,9	1.	Pożyczki, obligacje i inne papiery	22 332,6
4.	Towary	375 615,4	2.	Krótkoterminowe kredyty bankowe	566 935,3
5.	Zaliczki na poczet dostaw	29 529,5	3.	Zaliczki na poczet dostaw	23 111,3
II.	Należności i roszczenia	1 742 492,3	4.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	987 142,2
1.	Należności z tytułu dostaw i usług	1 347 620,8	5.	Zobowiązania wekslowe	27 120,5
2.	Należności z tytułu podatków, dotacji	63 288,5	6.	Zobowiązania z tytułu ceł, podatków	78 415,8
3.	Pozostałe należności	273 766,5	7.	Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	38 073,9
4.	Należności dochodzone w sądzie	57 816,5	8.	Pozostałe zobowiązania krótkotermin.	93 276,3
III.	Papiery wartościowe do obrotu	39 653,9	II.	Fundusze specjalne	485 202,4
1.	Udziały lub akcje własne	203,1	E	Rozliczenia międzyokresowe	403 082,3
2.	Inne papiery wartościowe	39 450,8	I.	Rozliczenia międzyokresowe bierne	28 460,1
IV.	Środki pieniężne	446 851,4	II.	Przychody przyszłych okresów	374 622,2
1.	Środki pieniężne w kasie	45 451,7		_____	_____
2.	Środki pieniężne w banku	389 950,9		_____	_____
3.	Inne środki pieniężne	11 448,8		_____	_____
C	Rozliczenia międzyokresowe	86 615,4		_____	_____
I.	Czynne rozliczenia kosztów	74 382,9		_____	_____
II.	Inne rozliczenia międzyokresowe	12 232,5		_____	_____
Suma aktywów		6 111 160,2	Suma pasywów		6 111 160,2

Tabela 38 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh-zakłady niespółdzielcze w 1996 r.

Lp.	Zyski i straty	Wartość w tys. zł
A.	Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	11 970 445,2
1.	Przychody ze sprzedaży produktów	6 600 312,3
2.	Zmiana stanu produktów (plus lub minus)	1 061 413,1
3.	Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	4 102 684,6
4.	Koszt wytworzenia świadczeń na potrzeby własne jednostki	206 035,2
B.	Koszty działalności operacyjnej	10 845 223,4
1.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	4 494 594,7
2.	Zużycie materiałów i energii	2 164 440,4
3.	Usługi obce (w tym koszty sprzedaży)	131 209,7
4.	Podatki i opłaty	b.d.
5.	Wynagrodzenia	241 276,5
6.	Świadczenia na rzecz pracowników	b.d.
7.	Pozostałe koszty	3 813 702,1
C.	Zysk lub strata na sprzedaży	1 125 221,8
D.	Pozostałe przychody operacyjne	567 471,2
1.	Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego	73 675,7
2.	Dotacje	101 772,9
3.	Pozostałe przychody operacyjne	392 022,6
E.	Pozostałe koszty operacyjne	149 919,5
1.	Wartość sprzedanych składników majątku trwałego	67 376,6
2.	Pozostałe koszty operacyjne	82 542,9
F.	Zysk lub strata na działalności operacyjnej	1 542 773,5
G.	Przychody finansowe	149 456,5
1.	Dywidendy z tytułu udziałów	843,8
2.	Odsetki uzyskane	54 333,8
3.	Pozostałe przychody finansowe	94 278,9
H.	Koszty finansowe	296 149,5
1.	Odpisy aktualizujące wartość finansową majątku trwałego	784,4
2.	Odsetki do zapłacenia	82 644,2
3.	Pozostałe koszty finansowe	212 720,9
I.	Zysk lub strata na działalności gospodarczej	1396 080,5
J.	Zyski nadzwyczajne	5 242,4
K.	Straty nadzwyczajne	6 552,7
L.	Zysk lub strata brutto	1 394 770,2
M.	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	381 172,6
1.	Podatek dochodowy	328 728,6
2.	Inne obowiązkowe obciążenia	52 444,0
N.	Zysk lub strata netto	1 013 597,6

Tabela 39 Bilans sektora ZPCh w 1995 r.

Lp.	Aktywa	W tys. zł	Lp.	Pasywa	W tys. zł
A	Majątek trwały	2 911 682,0	A	Kapitał własny	2914 513,0
I.	Wartości niematerialne i prawne	27 100,0	I.	Kapitał podstawowy	754 946,0
1.	Koszty organizacji	16,0	II.	Należne lecz nie wniesione wkłady	-31 844,0
2.	Koszty prac rozwojowych	225,0	III.	Kapitał zapasowy	615 706,0
3.	Wartość firmy	413,0	1.	Ze sprzedaży akcji	12 039,0
4.	Inne składniki niematerialne i prawne	26 409,0	2.	Tworzony ustawowo	293 189,0
5.	Zaliczki na poczet wartości niemateria.	37,0	3.	Tworzony zgodnie ze statutem	171 294,0
II.	Majątek rzeczowy	2 689 248,0	4.	Z dopłat wspólników	3 433,0
1.	Grunty własne	51 902,0	5.	Inne	135 751,0
2.	Budynki i budowle	1 085 033,0	IV.	Kapitał rezerwowy	552 242,0
3.	Urządzenia techniczne i maszyny	906 664,0	V.	Pozostałe kapitały rezerwowe	108 305,0
4.	Środki transportu	239 993,0	VI.	Nie podzielony wynik finansowy	75 714,0
5.	Pozostałe środki trwałe	239 002,0	VII	Wynik finansowy netto	839 444,0
6.	Inwestycje rozpoczęte	147 012,0	1.	Zysk netto	908 799,0
7.	Zaliczki na poczet inwestycji	19 642,0	2.	Strata netto	0,0
III.	Finansowy majątek trwały	126 189,0	3.	Odpisy z wyniku finansowego	-69 355,0
1.	Udziały i akcje	111 235,0	B	Rezerwy	29 646,0
2.	Papiery wartościowe	91,0	I.	Rezerwy na podatek dochodowy	4 783,0
3.	Udzielone pożyczki długoterminowe	12 589,0	II.	Pozostałe rezerwy	24 863,0
4.	Inne składniki	2 274,0	C	Zobowiązania długoterminowe	622 884,0
IV.	Należności długoterminowe	69 145,0	I.	Pożyczki, obligacje i inne	161 798,0
B	Majątek obrotowy	2 975 043,0	II.	Długoterminowe kredyty bankowe	377 616,0
I.	Zapasy	923 051,0	III.	Pozostałe zobowiązania długotermin.	83 470,0
1.	Surowce i materiały	387 620,0	D	Zobowiązania krótkoterminowe	1 857 700,0
2.	Półprodukty i produkty w toku	101 073,0	I.	Zobowiązania krótkoterminowe	1 526 955,0
3.	Produkty gotowe	192 887,0	1.	Pożyczki, obligacje i inne papiery	26 259,0
4.	Towary	189 263,0	2.	Krótkoterminowe kredyty bankowe	420 434,0
5.	Zaliczki na poczet dostaw	52 208,0	3.	Zaliczki na poczet dostaw	13 767,0
II.	Należności i roszczenia	1 605 864,0	4.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	885 501,0
1.	Należności z tytułu dostaw i usług	1 230 234,0	5.	Zobowiązania wekslowe	442,0
2.	Należności z tytułu podatków, dotacji	69 299,0	6.	Zobowiązania z tytułu ceł, podatków	66 939,0
3.	Pozostałe należności	267 903,0	7.	Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	46 409,0
4.	Należności dochodzone w sądzie	38 428,0	8.	Pozostałe zobowiązania krótkotermin.	67 204,0
III.	Papiery wartościowe do obrotu	20 813,0	II.	Fundusze specjalne	330 745,0
1.	Udziały lub akcje własne	77,0	E	Rozliczenia międzyokresowe	529 906,0
2.	Inne papiery wartościowe	20 736,0	I.	Rozliczenia międzyokresowe bierne	113 789,0
IV.	Środki pieniężne	425 315,0	II.	Przychody przyszłych okresów	416 117,0
1.	Środki pieniężne w kasie	105 439,0		_____	_____
2.	Środki pieniężne w banku	289 518,0		_____	_____
3.	Inne środki pieniężne	30 358,0		_____	_____
C	Rozliczenia międzyokresowe	67 924,0		_____	_____
I.	Czynne rozliczenia kosztów	29 250,0		_____	_____
II.	Inne rozliczenia międzyokresowe	38 674,0		_____	_____
Suma aktywów		5 954 649,0	Suma pasywów		5 954 649,0

Tabela 40 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh w 1995 r.

Lp.	Zyski i straty	Wartość w tys. zł
A.	Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	8 411 543,0
1.	Przychody ze sprzedaży produktów	5 715 602,0
2.	Zmiana stanu produktów (plus lub minus)	64 736,0
3.	Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	2 594 863,0
4.	Koszt wytworzenia świadczeń na potrzeby własne jednostki	36 342,0
B.	Koszty działalności operacyjnej	7 653 119,0
1.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	2 164 133,0
2.	Zużycie materiałów i energii	1 796 497,0
3.	Usługi obce (w tym koszty sprzedaży)	145 738,0
4.	Podatki i opłaty	b.d.
5.	Wynagrodzenia	373 199,0
6.	Świadczenia na rzecz pracowników	b.d.
7.	Pozostałe koszty	3 173 552,0
C.	Zysk lub strata na sprzedaży	758 424,0
D.	Pozostałe przychody operacyjne	466 614,0
1.	Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego	68 291,0
2.	Dotacje	89 006,0
3.	Pozostałe przychody operacyjne	309 317,0
E.	Pozostałe koszty operacyjne	133 879,0
1.	Wartość sprzedanych składników majątku trwałego	60 685,0
2.	Pozostałe koszty operacyjne	73 194,0
F.	Zysk lub strata na działalności operacyjnej	1 091 159,0
G.	Przychody finansowe	106 875,0
1.	Dywidendy z tytułu udziałów	105,0
2.	Odsetki uzyskane	30 012,0
3.	Pozostałe przychody finansowe	76 758,0
H.	Koszty finansowe	167 656,0
1.	Odpisy aktualizujące wartość finansową majątku trwałego	6 182,0
2.	Odsetki do zapłacenia	73 110,0
3.	Pozostałe koszty finansowe	88 364,0
I.	Zysk lub strata na działalności gospodarczej	1 030 378,0
J.	Zyski nadzwyczajne	16 297,0
K.	Straty nadzwyczajne	10 541,0
L.	Zysk lub strata brutto	1 036 134,0
M.	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	196 690,0
1.	Podatek dochodowy	159 404,0
2.	Inne obowiązkowe obciążenia	37 286,0
N.	Zysk lub strata netto	839 444,0

Tabela 41 Bilans sektora ZPCh- zakłady spółdzielcze w 1995 r.

Lp.	Aktywa	W tys. zł	Lp.	Pasywa	W tys. zł
A	Majątek trwały	1 056 225,0	A	Kapitał własny	1 196 381,0
I.	Wartości niematerialne i prawne	3 673,0	I.	Kapitał podstawowy	434 368,0
1.	Koszty organizacji	0,0	II.	Należne lecz nie wniesione wkłady	-25 631,0
2.	Koszty prac rozwojowych	226,0	III.	Kapitał zapasowy	370 840,0
3.	Wartość firmy	123,0	1.	Ze sprzedaży akcji	0,0
4.	Inne składniki niematerialne i prawne	3 316,0	2.	Tworzony ustawowo	159 631,0
5.	Zaliczki na poczet wartości niemateria.	8,0	3.	Tworzony zgodnie ze statutem	137 892,0
II.	Majątek rzeczowy	1 041 443,0	4.	Z dopłat wspólników	3 271,0
1.	Grunty własne	15 871,0	5.	Inne	70 046,0
2.	Budynki i budowle	637 755,0	IV.	Kapitał rezerwowy	352 967,0
3.	Urządzenia techniczne i maszyny	266 244,0	V.	Pozostałe kapitały rezerwowe	11 126,0
4.	Środki transportu	20 820,0	VI.	Nie podzielony wynik finansowy	1 774,0
5.	Pozostałe środki trwałe	50 261,0	VII	Wynik finansowy netto	50 937,0
6.	Inwestycje rozpoczęte	43 097,0	1.	Zysk netto	52 486,0
7.	Zaliczki na poczet inwestycji	7 395,0	2.	Strata netto	0,0
III.	Finansowy majątek trwały	6 334,0	3.	Odpisy z wyniku finansowego	-1 549,0
1.	Udziały i akcje	2 909,0	B	Rezerwy	7 757,0
2.	Papiery wartościowe	91,0	I.	Rezerwy na podatek dochodowy	295,0
3.	Udzielone pożyczki długoterminowe	1 216,0	II.	Pozostałe rezerwy	7 462,0
4.	Inne składniki	2 118,0	C	Zobowiązania długoterminowe	118 184,0
IV.	Należności długoterminowe	4 775,0	I.	Pożyczki, obligacje i inne	84 637,0
B	Majątek obrotowy	786 200,0	II.	Długoterminowe kredyty bankowe	24 152,0
I.	Zapasy	326 905,0	III.	Pozostałe zobowiązania długotermin.	9 395,0
1.	Surowce i materiały	144 996,0	D	Zobowiązania krótkoterminowe	475 314,0
2.	Półprodukty i produkty w toku	44 938,0	I.	Zobowiązania krótkoterminowe	361 981,0
3.	Produkty gotowe	103 712,0	1.	Pożyczki, obligacje i inne papiery	3 097,0
4.	Towary	23 385,0	2.	Krótkoterminowe kredyty bankowe	117 147,0
5.	Zaliczki na poczet dostaw	9 874,0	3.	Zaliczki na poczet dostaw	833,0
II.	Należności i roszczenia	320 078,0	4.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	164 293,0
1.	Należności z tytułu dostaw i usług	228 895,0	5.	Zobowiązania wekslowe	406,0
2.	Należności z tytułu podatków, dotacji	3 872,0	6.	Zobowiązania z tytułu ceł, podatków	27 812,0
3.	Pozostałe należności	78 171,0	7.	Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	26 904,0
4.	Należności dochodzone w sądzie	9 140,0	8.	Pozostałe zobowiązania krótkotermin.	21 489,0
III.	Papiery wartościowe do obrotu	6 153,0	II.	Fundusze specjalne	113 333,0
1.	Udziały lub akcje własne	0,0	E	Rozliczenia międzyokresowe	58 038,0
2.	Inne papiery wartościowe	6 153,0	I.	Rozliczenia międzyokresowe bierne	1 001,0
IV.	Środki pieniężne	133 064,0	II.	Przychody przyszłych okresów	57 037,0
1.	Środki pieniężne w kasie	3 669,0		_____	_____
2.	Środki pieniężne w banku	124 365,0		_____	_____
3.	Inne środki pieniężne	5 030,0		_____	_____
C	Rozliczenia międzyokresowe	13 249,0		_____	_____
I.	Czynne rozliczenia kosztów	11 515,0		_____	_____
II.	Inne rozliczenia międzyokresowe	1 734,0		_____	_____
Suma aktywów		1 855 674,0	Suma pasywów		1 855 674,0

Tabela 42 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh -zakłady spółdzielcze w 1995 r.

Lp.	Zyski i straty	Wartość w tys. zł
A.	Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	1 768 407,0
1.	Przychody ze sprzedaży produktów	1 499 254,0
2.	Zmiana stanu produktów (plus lub minus)	18 857,0
3.	Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	230 093,0
4.	Koszt wytworzenia świadczeń na potrzeby własne jednostki	20 203,0
B.	Koszty działalności operacyjnej	1 832 141,0
1.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	208 741,0
2.	Zużycie materiałów i energii	471 700,0
3.	Usługi obce (w tym koszty sprzedaży)	111 944,0
4.	Podatki i opłaty	b.d.
5.	Wynagrodzenia	174 904,0
6.	Świadczenia na rzecz pracowników	b.d.
7.	Pozostałe koszty	864 852,0
C.	Zysk lub strata na sprzedaży	-63 734,0
D.	Pozostałe przychody operacyjne	162 935,0
1.	Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego	11 937,0
2.	Dotacje	46 043,0
3.	Pozostałe przychody operacyjne	104 955,0
E.	Pozostałe koszty operacyjne	41 456,0
1.	Wartość sprzedanych składników majątku trwałego	10 548,0
2.	Pozostałe koszty operacyjne	30 908,0
F.	Zysk lub strata na działalności operacyjnej	57 745,0
G.	Przychody finansowe	38 596,0
1.	Dywidendy z tytułu udziałów	113,0
2.	Odsetki uzyskane	18 551,0
3.	Pozostałe przychody finansowe	19 932,0
H.	Koszty finansowe	33 477,0
1.	Odpisy aktualizujące wartość finansową majątku trwałego	41,0
2.	Odsetki do zapłacenia	13 377,0
3.	Pozostałe koszty finansowe	20 059,0
I.	Zysk lub strata na działalności gospodarczej	62 864,0
J.	Zyski nadzwyczajne	5 833,0
K.	Straty nadzwyczajne	2 068,0
L.	Zysk lub strata brutto	66 629,0
M.	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	15 692,0
1.	Podatek dochodowy	9 821,0
2.	Inne obowiązkowe obciążenia	5 871,0
N.	Zysk lub strata netto	50 937,0

Tabela 43 Bilans sektora ZPCh- zakłady niespółdzielcze w 1995 r.

Lp.	Aktywa	W tys. zł	Lp.	Pasywa	W tys. zł
A	Majątek trwały	1 895 374,0	A	Kapitał własny	1 868 495,0
I.	Wartości niematerialne i prawne	19 314,0	I.	Kapitał podstawowy	491 816,0
1.	Koszty organizacji	16,0	II.	Należne lecz nie wniesione wkłady	-6 212,0
2.	Koszty prac rozwojowych	0,0	III.	Kapitał zapasowy	223 990,0
3.	Wartość firmy	291,0	1.	Ze sprzedaży akcji	12 039,0
4.	Inne składniki niematerialne i prawne	18 978,0	2.	Tworzony ustawowo	78 525,0
5.	Zaliczki na poczet wartości niemateria.	29,0	3.	Tworzony zgodnie ze statutem	67 559,0
II.	Majątek rzeczowy	1 719 865,0	4.	Z dopłat wspólników	162,0
1.	Grunty własne	165 409,0	5.	Inne	65 705,0
2.	Budynki i budowle	389 961,0	IV.	Kapitał rezerwowy	199 275,0
3.	Urządzenia techniczne i maszyny	640 419,0	V.	Pozostałe kapitały rezerwowe	97 179,0
4.	Środki transportu	219 173,0	VI.	Nie podzielony wynik finansowy	73 940,0
5.	Pozostałe środki trwałe	188 741,0	VII	Wynik finansowy netto	788 507,0
6.	Inwestycje rozpoczęte	103 915,0	1.	Zysk netto	856 313,0
7.	Zaliczki na poczet inwestycji	12 247,0	2.	Strata netto	0,0
III.	Finansowy majątek trwały	91 825,0	3.	Odpisy z wyniku finansowego	-67 806,0
1.	Udziały i akcje	80 296,0	B	Rezerwy	18 483,0
2.	Papiery wartościowe	0,0	I.	Rezerwy na podatek dochodowy	1 083,0
3.	Udzielone pożyczki długoterminowe	11 373,0	II.	Pozostałe rezerwy	17 400,0
4.	Inne składniki	156,0	C	Zobowiązania długoterminowe	479 180,0
IV.	Należności długoterminowe	64 370,0	I.	Pożyczki, obligacje i inne	51 642,0
B	Majątek obrotowy	2 156 411,0	II.	Długoterminowe kredyty bankowe	353 464,0
I.	Zapasy	573 716,0	III.	Pozostałe zobowiązania długotermin.	74 074,0
1.	Surowce i materiały	220 193,0	D	Zobowiązania krótkoterminowe	1 358 180,0
2.	Półprodukty i produkty w toku	56 135,0	I.	Zobowiązania krótkoterminowe	1 140 768,0
3.	Produkty gotowe	89 176,0	1.	Pożyczki, obligacje i inne papiery	23 162,0
4.	Towary	165 878,0	2.	Krótkoterminowe kredyty bankowe	279 079,0
5.	Zaliczki na poczet dostaw	42 334,0	3.	Zaliczki na poczet dostaw	12 934,0
II.	Należności i roszczenia	1 283 222,0	4.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	721 209,0
1.	Należności z tytułu dostaw i usług	998 776,0	5.	Zobowiązania wekslowe	36,0
2.	Należności z tytułu podatków, dotacji	65 426,0	6.	Zobowiązania z tytułu ceł, podatków	39 128,0
3.	Pozostałe należności	189 732,0	7.	Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	19 505,0
4.	Należności dochodzone w sądzie	29 288,0	8.	Pozostałe zobowiązania krótkotermin.	45 715,0
III.	Papiery wartościowe do obrotu	14 583,0	II.	Fundusze specjalne	217 412,0
1.	Udziały lub akcje własne	0,0	E	Rozliczenia międzyokresowe	374 637,0
2.	Inne papiery wartościowe	14 583,0	I.	Rozliczenia międzyokresowe bierne	15 557,0
IV.	Środki pieniężne	284 890,0	II.	Przychody przyszłych okresów	359 080,0
1.	Środki pieniężne w kasie	34 409,0		_____	_____
2.	Środki pieniężne w banku	165 153,0		_____	_____
3.	Inne środki pieniężne	85 328,0		_____	_____
C	Rozliczenia międzyokresowe	47 190,0		_____	_____
I.	Czynne rozliczenia kosztów	17 736,0		_____	_____
II.	Inne rozliczenia międzyokresowe	29 454,0		_____	_____
Suma aktywów		4 098 975,0	Suma pasywów		4 098 975,0

Tabela 44 Rachunek zysków i strat sektora ZPCh-zakłady niespółdzielcze w 1995 r.

Lp.	Zyski i straty	Wartość w tys. zł
A.	Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	6 535 214,0
1.	Przychody ze sprzedaży produktów	4 216 348,0
2.	Zmiana stanu produktów (plus lub minus)	45 879,0
3.	Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	2 256 848,0
4.	Koszt wytworzenia świadczeń na potrzeby własne jednostki	16 139,0
B.	Koszty działalności operacyjnej	5 712 925,0
1.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	1 855 954,0
2.	Zużycie materiałów i energii	1 824 898,0
3.	Usługi obce (w tym koszty sprzedaży)	33 794,0
4.	Podatki i opłaty	b.d.
5.	Wynagrodzenia	198 295,0
6.	Świadczenia na rzecz pracowników	b.d.
7.	Pozostałe koszty	1 799 984,0
C.	Zysk lub strata na sprzedaży	822 289,0
D.	Pozostałe przychody operacyjne	303 679,0
1.	Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego	56 355,0
2.	Dotacje	42 962,0
3.	Pozostałe przychody operacyjne	204 362,0
E.	Pozostałe koszty operacyjne	92 423,0
1.	Wartość sprzedanych składników majątku trwałego	50 137,0
2.	Pozostałe koszty operacyjne	42 286,0
F.	Zysk lub strata na działalności operacyjnej	1 033 545,0
G.	Przychody finansowe	68 280,0
1.	Dywidendy z tytułu udziałów	21,0
2.	Odsetki uzyskane	11 433,0
3.	Pozostałe przychody finansowe	56 286,0
H.	Koszty finansowe	134 312,0
1.	Odpisy aktualizujące wartość finansową majątku trwałego	6 140,0
2.	Odsetki do zapłacenia	59 864,0
3.	Pozostałe koszty finansowe	68 308,0
I.	Zysk lub strata na działalności gospodarczej	967 513,0
J.	Zyski nadzwyczajne	10 465,0
K.	Straty nadzwyczajne	8 473,0
L.	Zysk lub strata brutto	969 505,0
M.	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	180 998,0
1.	Podatek dochodowy	149 583,0
2.	Inne obowiązkowe obciążenia	31 415,0
N.	Zysk lub strata netto	788 507,0

Tabela 45 Analiza wskaźnikowa sektora ZPCh w latach 1995-1996

Lp.	Pozycje	1996 r.	1995 r.
1.	Współczynnik długu	0,50	0,51
2.	Wskaźnik finansowania kapitałem własnym	0,50	0,49
3.	Wskaźnik Zobowiązania / Kapitał	1,0	1,04
4.	Wskaźnik struktury kapitału	0,18	0,21
5.	Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym	1,02	1,00
6.	Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem stałym	1,20	1,21
7.	Zdolność do samofinansowania (ogólny Cash flow w tys. zł)	1 237 109,3	900 129,0
8.	Wskaźnik zdolności do zadłużenia	3,86	3,65
9.	Wskaźnik zdolności do zwrotu kredytu	1,18	1,13
10.	Wskaźnik płynności bieżącej	1,24	1,26
11.	Wskaźnik płynności szybkiej	0,83	0,85
12.	Wskaźnik płynności natychmiastowej	0,21	0,18
13.	Wskaźnik rotacji aktywów	1,59	1,40
14.	Wskaźnik rotacji majątku rzeczowego	4,05	3,29
15.	Wskaźnik rotacji majątku obrotowego	3,13	2,73
16.	Wskaźnik rentowności aktywów	0,14	0,14
17.	Wskaźnik rentowności majątku trwałego	0,34	0,30
18.	Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	0,29	0,29
19.	Wskaźnik wykorzystania całości aktywów	0,63	0,72
20.	Wskaźnik wykorzystania maszyn i urządzeń	0,10	0,11
21.	Wskaźnik pokrycia majątku obrotowego	0,32	0,37
22.	Wskaźnik pokrycia zapasów	0,10	0,10
23.	Wskaźnik pokrycia zapasów, surowców i materiałów	0,04	0,05
24.	Wskaźnik pokrycia zapasów produktów gotowych	0,03	0,04
25.	Wskaźnik pokrycia zapasów towarów	0,03	0,02
26.	Okres ściągania należności ogółem	0,16	0,19
27.	Czas kredytu udzielonego odbiorcom	0,12	0,15
28.	Okres płatności zobowiązań	0,11	0,13
29.	Czas kredytu otrzymanego od dostawców	0,09	0,12
30.	Koszt zużycia środków trwałych oraz wartości niemater. (tys.zł)	649 838,1	brak danych

Tabela 46 Analiza wskaźnikowa spółdzielni w latach 1995-1996

Lp.	Pozycje	1996 r.	1995 r.
1.	Współczynnik długu	0,35	0,36
2.	Wskaźnik finansowania kapitałem własnym	0,65	0,64
3.	Wskaźnik Zobowiązania / Kapitał	0,54	0,55
4.	Wskaźnik struktury kapitału	0,10	0,10
5.	Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym	1,14	1,13
6.	Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem stałym	1,26	1,24
7.	Zdolność do samofinansowania (ogólny Cash flow w tys. zł)	156 135,1	61 485,0
8.	Wskaźnik zdolności do zadłużenia	12,75	8,47
9.	Wskaźnik zdolności do zwrotu kredytu	1,55	0,44
10.	Wskaźnik płynności bieżącej	1,53	1,48
11.	Wskaźnik płynności szybkiej	0,91	0,85
12.	Wskaźnik płynności natychmiastowej	0,35	0,26
13.	Wskaźnik rotacji aktywów	1,08	0,93
14.	Wskaźnik rotacji majątku rzeczowego	2,05	1,75
15.	Wskaźnik rotacji majątku obrotowego	2,49	2,16
16.	Wskaźnik rentowności aktywów	0,07	0,03
17.	Wskaźnik rentowności majątku trwałego	-0,03	-0,07
18.	Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	0,11	0,04
19.	Wskaźnik wykorzystania całości aktywów	0,93	1,07
20.	Wskaźnik wykorzystania maszyn i urządzeń	0,15	0,15
21.	Wskaźnik pokrycia majątku obrotowego	0,40	0,46
22.	Wskaźnik pokrycia zapasów	0,16	0,18
23.	Wskaźnik pokrycia zapasów, surowców i materiałów	0,07	0,08
24.	Wskaźnik pokrycia zapasów produktów gotowych	0,08	0,09
25.	Wskaźnik pokrycia zapasów towarów	0,01	0,01
26.	Okres ściągania należności ogółem	0,15	0,19
27.	Czas kredytu udzielonego odbiorcom	0,12	0,13
28.	Okres płatności zobowiązań	0,10	0,14
29.	Czas kredytu otrzymanego od dostawców	0,05	0,10
30.	Koszt zużycia środków trwałych oraz wartości niemater.(tys.zł)	113 296,5	brak danych

Tabela 47 Analiza wskaźnikowa niespółdzielczych ZPCh w latach 1995-1996

Lp.	Pozycje	1996 r.	1995 r.
1.	Współczynnik długu	0,55	0,54
2.	Wskaźnik finansowania kapitałem własnym	0,45	0,46
3.	Wskaźnik Zobowiązania / Kapitał	1,21	1,19
4.	Wskaźnik struktury kapitału	0,22	0,26
5.	Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym	0,97	0,99
6.	Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem stałym	1,18	1,24
7.	Zdolność do samofinansowania (ogólny Cash flow w tys. zł)	1 080 974,2	838 644,0
8.	Wskaźnik zdolności do zadłużenia	2,92	2,95
9.	Wskaźnik zdolności do zwrotu kredytu	1,14	1,33
10.	Wskaźnik płynności bieżącej	1,18	1,26
11.	Wskaźnik płynności szybkiej	0,81	0,90
12.	Wskaźnik płynności natychmiastowej	0,18	0,17
13.	Wskaźnik rotacji aktywów	1,75	1,58
14.	Wskaźnik rotacji majątku rzeczowego	5,03	4,04
15.	Wskaźnik rotacji majątku obrotowego	3,29	2,94
16.	Wskaźnik rentowności aktywów	0,17	0,19
17.	Wskaźnik rentowności majątku trwałego	0,51	0,56
18.	Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	0,37	0,42
19.	Wskaźnik wykorzystania całości aktywów	0,57	0,63
20.	Wskaźnik wykorzystania maszyn i urządzeń	0,09	0,10
21.	Wskaźnik pokrycia majątku obrotowego	0,30	0,34
22.	Wskaźnik pokrycia zapasów	0,08	0,08
23.	Wskaźnik pokrycia zapasów, surowców i materiałów	0,03	0,03
24.	Wskaźnik pokrycia zapasów produktów gotowych	0,02	0,02
25.	Wskaźnik pokrycia zapasów towarów	0,04	0,02
26.	Okres ściągania należności ogółem	0,16	0,20
27.	Czas kredytu udzielonego odbiorcom	0,13	0,15
28.	Okres płatności zobowiązań	0,12	0,13
29.	Czas kredytu otrzymanego od dostawców	0,09	0,13
30.	Koszt zużycia środków trwałych oraz wartości niemater.(tys.zł)	536 541,7	brak danych

Tabela 48 Zobowiązania i należności sektora ZPCh w latach 1995-1996

Lp.	Wyszczególnienie	1996 r.	1995 r.
1.	Należności ogółem	2 252 030,6	1 605 864,0
2.	Zobowiązania ogółem	3 411 084,8	2 480 584,0
3.	Należności przeterminowane	110 054,5	133 274,0
4.	Zobowiązania przeterminowane	66 389,7	76 661,0
5.	Odsetek należności przeterminowanych	4,88	8,29
6.	Odsetek zobowiązań przeterminowanych	1,94	3,09

Tabela 49 Zobowiązania i należności spółdzielni w latach 1995-1996

Lp.	Wyszczególnienie	1996 r.	1995 r.
1.	Należności ogółem	312 618,8	320 078,0
2.	Zobowiązania ogółem	489 452,1	593 498,0
3.	Należności przeterminowane	52 974,6	brak danych
4.	Zobowiązania przeterminowane	12 131,8	brak danych
5.	Odsetek należności przeterminowanych	16,9	brak danych
6.	Odsetek zobowiązań przeterminowanych	2,47	brak danych

Tabela 50 Zobowiązania i należności zakładów niespółdzielczych w latach 1995-1996

Lp.	Wyszczególnienie	1996 r.	1995 r.
1.	Należności ogółem	1 939 411,8	1 283 222,0
2.	Zobowiązania ogółem	2 921 632,7	1 837 360,0
3.	Należności przeterminowane	57 080,0	brak danych
4.	Zobowiązania przeterminowane	54 258,0	brak danych
5.	Odsetek należności przeterminowanych	2,94	brak danych
6.	Odsetek zobowiązań przeterminowanych	1,85	brak danych

Tabela 51 Sektor ZPCh - dotacje ze środków PFRON (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	I półrocze 96 r.	1996 r.
1.	Pożyczki uzyskane z PFRON na koniec okresu	223 681,6	187 885,7
2.	Stan pożyczek przeterminowanych uzyskanych z PFRON na koniec okresu	8 156,9	14 894,5
3.	Niespłacone odsetki od pożyczek ze środków PFRON na koniec okresu	4 418,0	5 672,8
4.	Dopłaty PFRON do odsetek od kredytów	16 250,0	38 432,1
5.	Subwencje uzyskane z PFRON ze środków poch. z nadwyżki VAT	38 571,1	92 126,0
6.	Pozostałe dotacje i subwencje uzyskane z PFRON oraz WOZiRON	37 000,3	52 556,2
7.	Wysokość zaniechania poboru VAT (podatek należny minus naliczony)	153 468,0	421 835,1

Tabela 52 Spółdzielcze ZPCh - dotacje ze środków PFRON (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	I półrocze 96 r.	1996 r.
1.	Pożyczki uzyskane z PFRON na koniec okresu	120 915,3	106 101,9
2.	Stan pożyczek przeterminowanych uzyskanych z PFRON na koniec okresu	6 835,4	12 584,2
3.	Niespłacone odsetki od pożyczek ze środków PFRON na koniec okresu	4 137,6	5 241,7
4.	Dopłaty PFRON do odsetek od kredytów	3 965,0	9 378,9
5.	Subwencje uzyskane z PFRON ze środków poch. z nadwyżki VAT	2 622,8	6 308,6
6.	Pozostałe dotacje i subwencje uzyskane z PFRON oraz WOZiRON	24 975,0	35 518,0
7.	Wysokość zaniechania poboru VAT (podatek należny minus naliczony)	65 530,8	180 309,5

Tabela 53 Sektor ZPCh - obowiązkowe wpłaty na PFRON (w tys. zł)

Lp.	Sektor ZPCh	I półrocze 96 r.	Łącznie 96 r.	Dynamika
1.	Środki przekazane na rzecz PFRON- obow. wpłaty	83 061,1	161 285,7	194,1
	w tym środki z tytułu zaniechania poboru VAT (nadwyżka)	56 081,5	107 500,7	191,6
2.	Zaległości w obowiązkowych wpłatach na rzecz PFRON	7 452,4	12 993,0	174,3

Tabela 54 Spółdzielcze ZPCh - obowiązkowe wpłaty na PFRON (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	I półrocze 96 r.	Łącznie 96 r.	Dynamika
1.	Środki przekazane na rzecz PFRON- obow. wpłaty	13 097,0	21 688,7	165,6
	w tym środki z tytułu zaniechania poboru VAT (nadwyżka)	5 442,8	6 223,6	114,3
2.	Zaległości w obowiązkowych wpłatach na rzecz PFRON	4 350,0	4 349,0	99,9

Tabela 55 Sektor ZPCh wg rezultatów gospodarowania (ilości i procent)

Lp.	Forma prawna	Zysk w 1996 r.	Strata w 1996 r.	Zakłady zyskowe w %	Zakłady stratne w %
1.	Spółdzielnia	345	134	72%	28%
2.	Spółka akcyjna	49	7	88%	12%
3.	Spółka z o.o.	292	68	81%	19%
4.	Spółka cywilna	281	21	93%	7%
5.	Osoba fizyczna	359	35	91%	9%
Razem		1 325	266	85%	15%

Tabela 56 Sektor ZPCh na tle wybranych wskaźników gospodarki narodowej (dane wg GUS)

Lp.	Wskaźniki *	Gospodarka		Sektor ZPCh		Udział procentowy		
		Kolejne lata	1995 r.	1996 r.	1995 r.	1996 r.	1995 r.	1996 r.
1.	Przychody ogółem		417,8	543,1	9,0	15,2	2,15%	2,79%
2.	Przychody finansowe		11,5	15,6	0,1	0,2	0,86%	1,28%
3.	Koszty ogółem		401,3	527,4	8,0	13,6	1,99%	2,57%
4.	Zysk netto		15,4	17,6	1,0	1,2	6,49%	6,81%
5.	Produkcja sprzedana przemysłu		244,4	288,6	8,3	13,1	3,39%	4,53%
6.	Majątek obrotowy ogółem		119,4	149,7	3,0	4,1	2,51%	2,73%
7.	Zapasy		38,6	49,9	0,9	1,3	2,33%	2,60%
8.	Należności i roszczenia		58,8	71,4	1,6	2,0	2,72%	2,80%
9.	Środki pieniężne		17,8	23,6	0,4	0,6	2,24%	2,54%
10.	Rozliczenia międzyokresowe czynne		4,2	4,7	0,07	0,08	1,66%	1,70%
11.	Zobow. K,rótkoterminowe ogółem		78,4	106,2	1,9	2,7	2,42%	2,54%
12.	Kredyty bankowe		13,9	20,9	0,4	0,6	2,87%	2,87%
13.	Zobow. z tytułu dostaw i usług		40,2	56,0	0,9	1,9	2,23%	3,39%
14.	Podmioty gosp. wg REGON (szt.)		210 262	238 923	1 358	1 671	0,64%	0,69%
15.	Zatrudnienie (w tys.)		9 360,0	9 470,4	170,8	209,4	1,82%	2,21%

Tabela 57 Udział kapitału zagranicznego w sektorze ZPCh

Lp.	Udział kapitału zagranicznego w sektorze ZPCh w %	Ilość zakładów	Odsetek zakładów
1.	brak	1 614	96,6%
2.	od 0,1do 25	12	0,7%
3.	od 25 do 50	16	0,9%
4.	od 50 do 75	6	0,3%
5.	od 75 do 100	23	1,4%
Razem		1 671	100%

* pkt. 1-13 podane są w miliardach zł

VI. Załączniki

A. Definicje wskaźników opartych na danych o zatrudnieniu

Lp.	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika
1.	Współczynnik reprezentacji	liczba zakładów zbadanych / liczba zakładów istniejących w momencie rozpoczęcia badań
2.	Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych	liczba osób niepełnosprawnych (w osobach lub etatach) / liczba pracowników ogółem (w osobach lub etatach)
3.	Wskaźnik zatrudnienia inwalidów I grupy	liczba inwalidów I grupy (w osobach lub etatach) / liczba pracowników ogółem (w osobach lub etatach)
4.	Wskaźnik zatrudnienia inwalidów II grupy	liczba inwalidów II grupy (w osobach lub etatach) / liczba pracowników ogółem (w osobach lub etatach)
5.	Wskaźnik zatrudnienia inwalidów III grupy	liczba inwalidów III grupy (w osobach lub etatach) / liczba pracowników ogółem (w osobach lub etatach)
6.	Wskaźnik zatrudnienia niepełnosprawnych zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych	liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych (w osobach lub etatach) / liczba pracowników ogółem zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych (w osobach lub etatach)
7.	Wskaźnik zatrudnienia niepełnosprawnych zatrudnionych na stanowiskach produkcyjnych	liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na stanowiskach produkcyjnych (w osobach lub etatach) / liczba pracowników ogółem zatrudnionych na stanowiskach produkcyjnych (w osobach lub etatach)
8.	Wskaźnik zatrudnienia niepełnosprawnych kobiet	liczba kobiet niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładzie (w osobach lub etatach) / liczba kobiet ogółem zatrudnionych w zakładzie (w osobach lub etatach)
9.	Wskaźnik zatrudnienia niepełnosprawnych mężczyzn	liczba mężczyzn niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładzie (w osobach lub etatach) / liczba mężczyzn ogółem zatrudnionych w zakładzie (w osobach lub etatach)
10.	Wskaźnik cząstkowości zatrudnienia	liczba zatrudnionych danej kategorii w etatach / liczba zatrudnionych tej samej kategorii w osobach
11.	Wskaźnik napływu kadr	liczba osób przyjętych do pracy w danym okresie / liczba pracowników na koniec okresu
12.	Wskaźnik wypływu kadr	liczba osób zwolnionych z pracy w danym okresie / liczba pracowników na początek okresu
13.	Wskaźnik rotacji zatrudnienia	[mniejsza spośród wartości: liczba pracowników zwolnionych z pracy w trakcie okresu lub liczba pracowników przyjętych do pracy w trakcie okresu] / [liczba pracowników na początek okresu + liczba pracowników na koniec okresu] / 2
14.	Wskaźnik upośledzenia płacowego osób niepełnosprawnych	[średnia płaca pracowników niepełnosprawnych (lub średnia płaca pracowników niepełnosprawnych z poszczególnymi grupami inwalidztwa) - średnia płaca pracowników ogółem] / średnia płaca pracowników ogółem
15.	Wykorzystanie ZFR	wpływy na ZFR w danym okresie / wydatki z ZFR w tym samym okresie

B. Definicje oraz interpretacja używanych pojęć ekonomicznych

1. **WSPÓŁCZYNNIK DŁUGU** - (synonimy: "Wskaźnik finansowania zobowiązaniami", "Wskaźnik niezależności finansowej", "Debt Ratio").

Formuła: $\text{Zobowiązania} / \text{Aktywa}$

Wskaźnik ten pozwala ocenić jaka część aktywów jest finansowana zobowiązaniami z drugiej strony, wyraża niezależność firmy względem wierzycieli, gdyż aktywa firmy są zabezpieczeniem wierzycieli z punktu widzenia bezpieczeństwa firmy, im mniejszy jest udział zobowiązań w finansowaniu aktywów tym jest bezpieczniej dla firmy i jej wierzycieli.

Uwaga: ważna jest prawidłowa wycena aktywów.

Norma wskaźnika (z punktu widzenia bezpieczeństwa): poniżej 0,5

2. **WSKAŹNIK FINANSOWANIA KAPITAŁEM** - (synonimy: "Wskaźnik udziału kapitału własnego w finansowaniu aktywów", "Wskaźnik pokrycia aktywów kapitałem własnym", "Equity to Total Assets")

Formuła: $\text{Kapitał własny} / \text{Aktywa}$

Wskaźnik ten pozwala ocenić jaka część majątku firmy jest finansowana kapitałem własnym Z punktu widzenia bezpieczeństwa firmy, im większy jest udział kapitału własnego w finansowaniu aktywów tym solidniejsza jest sytuacja finansowa firmy.

Norma wskaźnika (z punktu widzenia bezpieczeństwa): powyżej 0,5

3. **WSKAŹNIK ZOBOWIĄZANIA / KAPITAŁ** - (synonimy: "Wskaźnik niezależności wobec kredytodawców", "Liabilities / Equity Ratio")

Formuła: $\text{Zobowiązania} / \text{Kapitał własny}$

Wskaźnik ten określa poziom zobowiązań firmy w stosunku do sumy kapitałów własnych. Wartość tego wskaźnika może być większa od 1, gdyż wartość wszystkich zobowiązań nie musi być niższa od kapitałów własnych W praktyce, wartość kredytów bankowych nie powinna przekraczać wartości kapitałów własnych. Z punktu widzenia bezpieczeństwa firmy, im wskaźnik jest bliższy 0, tym poziom finansowania kapitałem własnym jest wyższy i tym struktura źródeł finansowania jest solidniejsza.

Uwaga: ważna jest prawidłowa wycena kapitałów własnych.

Norma wskaźnika (z punktu widzenia bezpieczeństwa): poniżej 1

4. **WSKAŹNIK STRUKTURY KAPITAŁU** - (synonim: "Debt / Equity Ratio")

Formuła: Zobowiązania długoterminowe / Kapitał własny

Wskaźnik ten określa poziom zobowiązań długoterminowych firmy w stosunku do sumy kapitałów własnych. Wartość tego wskaźnika może być wyższa od 1, gdyż wartość zobowiązań długoterminowych może być wyższa od kapitałów własnych. Z punktu widzenia bezpieczeństwa firmy, im wskaźnik jest bliższy 0, tym poziom finansowania kapitałem własnym jest wyższy i tym struktura źródeł finansowania jest solidniejsza.

Uwaga: ważna jest prawidłowa wycena kapitałów własnych.

Norma wskaźnika (z punktu widzenia bezpieczeństwa): poniżej 1

5. WSKAŹNIK POKRYCIA MAJĄTKU TRWAŁEGO KAPITAŁEM WŁASNYM - (synonimy: "Wskaźnik pokrycia majątku", "Wskaźnik pokrycia I stopnia")

Formuła: Kapitał własny / Majątek trwały

Wskaźnik ukazuje jaka część majątku trwałego jest finansowana kapitałem własnym. Im większy udział kapitałów własnych w finansowaniu majątku trwałego, tym sytuacja finansowa firmy jest bezpieczniejsza, ale z drugiej strony, rentowność jej kapitałów własnych może być niższa.

Norma wskaźnika (z punktu widzenia bezpieczeństwa): 1 lub wyższy od 1

6. WSKAŹNIK POKRYCIA MAJĄTKU TRWAŁEGO KAPITAŁEM STAŁYM - (synonim: "Wskaźnik pokrycia II stopnia")

Formuła: Kapitał stały / Majątek trwały

Wskaźnik ukazuje jaka część majątku trwałego jest finansowana kapitałem stałym. Dla zachowania równowagi finansowej majątek trwały powinien być finansowany kapitałem własnym i kapitałem obcym długoterminowym.

Norma wskaźnika (z punktu widzenia bezpieczeństwa): 1 lub wyższy od 1

7. ZDOLNOŚĆ DO SAMOFINANSOWANIA - (synonim: "Cash flow ogólny")

Formuła: Zysk netto + amortyzacja + odpisy na rezerwy zabezpieczeniowe - zwroty niewykorzystanych rezerw zabezpieczeniowych + wartość księgowa netto majątku trwałego sprzedanego.

Wskaźnik ten ukazuje nadwyżkę pieniężną wypracowaną przez firmę w danym okresie. Im wyższa nadwyżka, tym sytuacja finansowa firmy lepsza.

Norma wskaźnika: zmienna, wskaźnik powinien być jak najwyższy

8. WSKAŹNIK ZDOLNOŚCI DO ZADŁUŻENIA

Formuła: Kapitał własny / Kredyty bankowe

Wskaźnik zdolności do zadłużenia informuje jaka jest dodatkowa możliwość zaciągnięcia kredytów bankowych. W praktyce, kredytodawcy uznają, iż maksymalny pułap zadłużenia bankowego nie powinien przekraczać kwoty kapitałów własnych. W Polsce, w wyniku administracyjnego przeszacowywania majątku trwałego powstał problem wiarygodności wyceny kapitałów własnych. Banki udzielające kredytów wymagają zabezpieczeń majątkowych lub osobistych, których wartość księgowa netto jest znacznie wyższa niż wartość kredytu.

Norma wskaźnika: większy od 1, zależy od wiarygodności wyceny aktywów

9. **WSKAŹNIK ZDOLNOŚCI DO ZWROTU KREDYTU**

Formuła: Zdolność do samofinansowania / Kredyty bankowe

Wskaźnik zdolności do zwrotu kredytu informuje, czy wypracowana nadwyżka finansowa pozwoli na spłacenie zadłużenia firmy. Jeśli kredyty są jednoroczne, firma powinna posiadać zdolność do samofinansowania, która odpowiada wysokości zaciągniętych kredytów. Jeśli kredyt jest dwuletni, dwuletnia zdolność do samofinansowania powinna pozwolić na jego spłacenie.

Norma wskaźnika: zmienna, w zależności od długości okresu kredytowego

10. **WSKAŹNIK PŁYNNOŚCI BIEŻĄCEJ - (synonimy: "wskaźnik bieżący", "current ratio", "płynność III stopnia")**

Formuła: Majątek obrotowy (1) / Zobowiązania krótkoterminowe (2)

Majątek obrotowy = Zapasy + Należności i roszczenia + Rozliczenia międzyokresowe czynne + Środki pieniężne + Papiery wartościowe łatwozbywalne.

Zobowiązania krótkoterminowe = Zobowiązania krótkoterminowe + Rozliczenia międzyokresowe bierne + Rezerwy krótkoterminowe + Zobowiązania przeterminowane

Wskaźnik płynności bieżącej informuje czy w danym momencie firma byłaby w stanie pokryć całość swoich zobowiązań krótkoterminowych swoim majątkiem obrotowym. Wysokość wskaźnika zależy od wielu czynników jak choćby: charakteru prowadzonej działalności, wysokości zapasów, czasu kredytu udzielonego odbiorcom, czasu kredytu otrzymanego od dostawców. Wskaźnik ten będzie różny w poszczególnych branżach.

Norma wskaźnika: od 1,5 do 2

11. **WSKAŹNIK PŁYNNOŚCI SZYBKIEJ - (synonimy: "wskaźnik szybki", "quick ratio", "płynność II stopnia", "Wskaźnik podwyższonej płynności")**

Formuła: Majątek obrotowy płynny (1) / Zobowiązania krótkoterminowe (2)

Majątek obrotowy płynny = Należności i roszczenia + Środki pieniężne + Papiery wartościowe łatwozbywalne.

Zobowiązania krótkoterminowe = Zobowiązania krótkoterminowe + Rozliczenia międzyokresowe bierne + Rezerwy krótkoterminowe + Zobowiązania przeterminowane

Wskaźnik płynności szybkiej informuje czy w danym momencie firma byłaby w stanie pokryć całość swoich zobowiązań krótkoterminowych swoim majątkiem obrotowym płynnym. Wysokość wskaźnika zależy od kilku czynników jak choćby: czasu kredytu udzielonego odbiorcom, wysokości środków pieniężnych, czasu kredytu otrzymanego od dostawców. Wskaźnik ten będzie różny w poszczególnych branżach.

Norma wskaźnika: około 1

12. WSKAŹNIK PŁYNNOSCI NATYCHMIASTOWEJ - (synonimy: "super quick ratio", "płynność I stopnia", "Wskaźnik wysokiej płynności")

Formuła: Środki pieniężne i Papiery wartościowe łatwozbywalne / Zobowiązania krótkoterminowe (1)

Zobowiązania krótkoterminowe = Zobowiązania krótkoterminowe + Rozliczenia międzyokresowe bierne + Rezerwy krótkoterminowe + Zobowiązania przeterminowane

Wartość wskaźnika jest bezpośrednio uzależniona od wysokości środków pieniężnych i papierów wartościowych krótkoterminowych - łatwozbywalnych. Wskaźnik wysokiej płynności natychmiastowej w połączeniu z wysokim poziomem środków pieniężnych jest generalnie znakiem solidnej sytuacji finansowej. Może on być również niekorzystny dla firmy w sytuacji gdy istnieje nadwyżka środków pieniężnych źle wykorzystanych.

Norma wskaźnika: zmienna, wskaźnik powinien być jak najwyższy

13. WSKAŹNIK ROTACJI AKTYWÓW - (synonimy: „Wskaźnik obrotowości aktywów”, „Total Assets Turnover”)

Formuła: Sprzedaż netto / Aktywa

Wskaźnik ukazuje rotacje całości majątku w obrocie netto firmy. Z punktu widzenia rentowności majątku interesującym jest aby wskaźnik ten był jak najwyższy. Wskaźnik ten uzależniony jest od rodzaju prowadzonej działalności i będzie różny w poszczególnych branżach.

Norma wskaźnika: zmienna, zasadniczo wskaźnik powinien być jak najwyższy

14. WSKAŹNIK ROTACJI RZECZOWEGO MAJĄTKU TRWAŁEGO - (synonimy: „Wskaźnik obrotowości rzeczowego majątku trwałego”, „Net Fixed Assets Turnover”)

Formuła: Sprzedaż netto / Majątek trwały rzeczowy

Wskaźnik ukazuje rotacje rzeczowego majątku trwałego w obrocie netto firmy. Z punktu widzenia rentowności majątku interesującym jest aby wskaźnik ten był jak najwyższy. Wskaźnik ten uzależniony jest od rodzaju prowadzonej działalności i będzie różny w poszczególnych branżach.

Norma wskaźnika: zmienna, zasadniczo wskaźnik powinien być jak najwyższy

15. WSKAŹNIK ROTACJI MAJĄTKU OBROTOWEGO - (synonimy: „Wskaźnik obrotowości majątku obrotowego”, "Current Assets Turnover")

Formuła: Sprzedaż netto / Majątek obrotowy

Wskaźnik ukazuje rotacje majątku obrotowego w obrocie netto firmy. Z punktu widzenia rentowności majątku interesującym jest aby wskaźnik ten był jak najwyższy. Wskaźnik ten uzależniony jest od rodzaju prowadzonej działalności i jest różny w poszczególnych branżach.

Norma wskaźnika: zmienna, zasadniczo wskaźnik powinien być jak najwyższy

16. WSKAŹNIK RENTOWNOŚCI AKTYWÓW - (synonimy: "Rentowność ekonomiczna", "Rentowność całości majątku", "Wskaźnik rentowności inwestycji", "Return on investment", ROA)

Formuła: Zysk netto / Aktywa

Wskaźnik rentowności majątku informuje o zdolności majątku firmy do generowania zysków. Jest on uzależniony od zyskowności netto sprzedaży oraz od rotacji majątku. Wskaźnik zależy w dużym stopniu od branży w której firma pracuje.

Norma wskaźnika: zmienna, wskaźnik jak najwyższy

17. WSKAŹNIK RENTOWNOŚCI MAJĄTKU TRWAŁEGO - (synonim: "Wskaźnik rentowności inwestycji produkcyjnych")

Formuła: Marża eksploatacyjna brutto / Majątek trwały rzeczowy i niematerialny

Wskaźnik rentowności majątku informuje o zdolności majątku produkcyjnego firmy do generowania zysków. Wskaźnik zależy w dużym stopniu od branży w której firma pracuje.

Norma wskaźnika: zmienna, wskaźnik jak najwyższy

18. WSKAŹNIK RENTOWNOŚCI KAPITAŁÓW WŁASNYCH - (synonimy: "Rentowność finansowa", "Zwrot z kapitału", "Return on equity", ROE)

Formuła: Zysk netto / Kapitał własny

Wskaźnik rentowności kapitałów własnych jest jednym z najważniejszych dla akcjonariuszy firmy. Informuje on o zdolności firmy do generowania zysków określając jaki jest poziom rentowności kapitału zainwestowanego w firmę przez akcjonariuszy. W praktyce, na wysokość rentowności kapitału własnego mają wpływ rentowność majątku oraz poziom zadłużenia (tzn. stosunek kapitału własnego do kapitału obcego). Wysokość rentowności finansowej zależy w dużym stopniu od branży w której firma pracuje.

Norma wskaźnika: zmienna, wskaźnik jak najwyższy

19. WSKAŹNIK WYKORZYSTANIA CAŁOŚCI AKTYWÓW - (synonim: " FAAR Total Assets")

Formuła: Aktywa / Sprzedaż netto

Wskaźnik ukazuje stopień wykorzystania całości aktywów. Zasadniczo, wskaźnik ten powinien być jak najniższy gdyż będzie świadczył o dobrym wykorzystaniu majątku firmy. Wskaźnik ten uzależniony jest od rodzaju prowadzonej działalności i jest różny w poszczególnych branżach.

Norma wskaźnika: zmienna

20. WSKAŹNIK WYKORZYSTANIA MASZYN I URZĄDZEŃ - (synonim: " FAAR Machinery, tools & equipment")

Formuła: Maszyny i urządzenia / Sprzedaż netto

Wskaźnik ukazuje stopień wykorzystania majątku produkcyjnego - maszyn i urządzeń. Zasadniczo, wskaźnik ten powinien być jak najniższy gdyż będzie świadczył o dobrym wykorzystaniu majątku firmy. Wskaźnik ten uzależniony jest od rodzaju prowadzonej działalności i jest różny w poszczególnych branżach.

Norma wskaźnika: zmienna

21. WSKAŹNIK POKRYCIA MAJĄTKU OBROTOWEGO - (synonim: "Wskaźnik rotacji majątku obrotowego")

Formuła: Majątek obrotowy / Sprzedaż netto

Wskaźnik ten informuje jaki procent sprzedaży reprezentuje majątek obrotowy, lub w przypadku gdy wskaźnik wyrażony jest w dniach, informuje ile dni sprzedaży reprezentuje majątek obrotowy. Wysokość majątku obrotowego zależy od wielu czynników jak np.: rodzaj prowadzonej działalności, długość cyklu eksploatacyjnego, polityka zaopatrzeniowa, polityka kredytowania odbiorców. Toteż w różnych branżach wskaźnik ten będzie inny. W praktyce, wskaźnik pokrycia majątku obrotowego można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny).

Norma wskaźnika: zmienna

22. WSKAŹNIK POKRYCIA ZAPASÓW - (synonim: "Wskaźnik rotacji zapasów ")

Formuła: Zapasy / Sprzedaż netto

Wskaźnik ten informuje jaki procent sprzedaży reprezentuje zapas całkowity, lub w przypadku gdy wskaźnik wyrażony jest w dniach, informuje ile dni sprzedaży reprezentuje zapas. Wysokość zapasów zależy od wielu czynników jak np.: rodzaj prowadzonej działalności, długość cyklu eksploatacyjnego, polityka zaopatrzeniowa. Toteż w różnych branżach wskaźnik ten będzie inny. W

praktyce, wskaźnik pokrycia zapasów można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny).

Norma wskaźnika: zmienna

23. WSKAŹNIK POKRYCIA ZAPASÓW SUROWCÓW I MATERIAŁÓW - (synonim: "Wskaźnik rotacji zapasów surowców i materiałów")

Formuła: Zapasy surowców i materiałów / Sprzedaż netto

Wskaźnik ten informuje jaki procent sprzedaży reprezentuje zapas surowców i materiałów lub w przypadku gdy wskaźnik wyrażony jest w dniach, informuje ile dni sprzedaży reprezentuje zapas surowców i materiałów. Wysokość zapasów surowców i materiałów zależy od wielu czynników jak np.: rodzaj prowadzonej działalności, długość cyklu eksploatacyjnego, polityka zaopatrzeniowa. Toteż w różnych branżach wskaźnik ten może być inny. W praktyce, wskaźnik pokrycia zapasów surowców i materiałów można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny).

Norma wskaźnika: zmienna

24. WSKAŹNIK POKRYCIA ZAPASÓW PRODUKTÓW GOTOWYCH I PRODUKCJI W TOKU - (synonim: "Wskaźnik rotacji zapasów produktów gotowych i produkcji w toku")

Formuła: Zapasy produktów gotowych i produkcji w toku/ Sprzedaż netto

Wskaźnik ten informuje jaki procent sprzedaży reprezentuje zapas produktów gotowych i produkcji w toku lub w przypadku gdy wskaźnik wyrażony jest w dniach, informuje ile dni sprzedaży reprezentuje zapas produktów gotowych i produkcji w toku. Wysokość zapasów zależy od wielu czynników jak np.: rodzaj prowadzonej działalności, długość cyklu eksploatacyjnego, polityka zaopatrzeniowa i magazynowania. Toteż w różnych branżach wskaźnik ten będzie inny. W praktyce, wskaźnik pokrycia zapasów można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny).

Norma wskaźnika: zmienna

25. WSKAŹNIK POKRYCIA ZAPASÓW TOWARÓW - (synonimy: „Wskaźnik rotacji zapasów towarów")

Formuła: Zapasy towarów / Sprzedaż netto

Wskaźnik ten informuje jaki procent sprzedaży reprezentuje zapas towarów lub w przypadku gdy wskaźnik wyrażony jest w dniach informuje ile dni sprzedaży reprezentuje zapas towarów. Im większa jest rotacja zapasów tym większa jest rentowność majątku firmy. Wysokość zapasów zależy od wielu czynników jak np.: rodzaj prowadzonej działalności, długość cyklu handlowego, polityka zaopatrzeniowa. Toteż w różnych branżach wskaźnik ten inny. W praktyce, wskaźnik pokrycia zapasów można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny).

Norma wskaźnika: zmienna

26. OKRES ŚCIĄGANIA NALEŻNOŚCI OGÓŁEM - (synonim: "Wskaźnik rotacji należności")

Formuła: Należności / Sprzedaż netto

Wskaźnik ten informuje jaki procent sprzedaży netto reprezentuje całość należności od osób trzecich. Im wyższy jest udział należności i roszczeń w sprzedaży, tym spływ należności jest dłuższy i tym płynność może być gorsza. W różnych branżach wskaźnik ten może być inny z uwagi na specyfikę prowadzonej działalności. W praktyce, wskaźnik okresu ściągania należności można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny).

Uwaga: Jeśli wskaźnik znacznie odbiega od średniego wskaźnika branżowego, należy sprawdzić czy nie ma należności nieściągalnych.

Norma wskaźnika: zmienna, wskaźnik jak najniższy

27. CZAS KREDYTU UDZIELONEGO ODBIORCOM - (synonim: "Wskaźnik rotacji należności od klientów").

Formuła: Należności z tytułu dostaw i usług / Sprzedaż netto

Wskaźnik ten informuje jaki jest okres kredytu udzielonego odbiorcom. Im szybszy jest spływ należności od klientów tym lepsza może być płynność firmy. Długość okresu kredytu uzależniona jest od zwyczajów panujących w branży oraz od polityki kredytowej firmy. W różnych branżach wskaźnik ten może być inny. W praktyce, wskaźnik czasu kredytu udzielonego odbiorcom można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny). W Polsce, średni czas kredytu kupieckiego wynosi około 23 dni.

Uwaga: Jeśli wskaźnik znacznie odbiega od średniego wskaźnika branżowego, należy sprawdzić czy nie ma należności nieściągalnych.

Norma wskaźnika: zmienna, wskaźnik jak najniższy

28. OKRES PŁATNOŚCI ZOBOWIĄZAŃ - (synonim: "Wskaźnik rotacji zobowiązań ")

Formuła: Zobowiązania / Sprzedaż netto

Wskaźnik ten informuje jaki procent sprzedaży netto reprezentuje całość zobowiązań wobec osób trzecich. Im wyższy jest udział zobowiązań w sprzedaży, tym terminy płatności mogą być bardziej wydłużone. W różnych branżach wskaźnik ten może być inny z uwagi na specyfikę prowadzonej działalności. W praktyce, wskaźnik okresu płatności zobowiązań można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny).

Uwaga: Jeśli wskaźnik znacznie odbiega od średniego wskaźnika branżowego, należy sprawdzić czy nie ma zobowiązań przeterminowanych.

Norma wskaźnika: zmienna, wskaźnik jak najwyższy

29. CZAS KREDYTU OTRZYMANEGO OD DOSTAWCÓW - (synonim: "Wskaźnik rotacji zobowiązań wobec dostawców")

Formuła: Zobowiązania wobec dostawców / Koszty zakupów

Wskaźnik ten informuje jaki jest okres kredytu otrzymanego od dostawców . Im dłuższe są terminy płatności dostawcom tym niższe są koszty finansowania firmy. Długość okresu kredytu uzależniona jest od zwyczajów panujących w branży oraz od możliwości negocjacyjnych firmy. W różnych branżach wskaźnik ten może być inny. W praktyce, wskaźnik czasu kredytu otrzymanego od dostawców można podawać w dniach; w tym celu mnoży się otrzymany wskaźnik przez ilość dni w analizowanym okresie (360 - okres roczny, 30 - okres miesięczny). W Polsce, średni czas kredytu kupieckiego wynosi około 23 dni.

Uwaga: Jeśli wskaźnik znacznie odbiega od średniego wskaźnika branżowego, należy sprawdzić czy nie ma zobowiązań przeterminowanych.

30. KOSZT ZUŻYCIA ŚRODKÓW TRWAŁYCH ORAZ WARTOŚCI NIEMATERIALNYCH

Formuła: Wartość początkowa środków trwałych i wartości niematerialnych / przewidywany okres użytkowania wyrażony w latach.

Norma wskaźnika: zmienna, im odpisy są niższe tym można sądzić, że majątek firmy uległ znaczącej dekapitalizacji, co w przyszłości wymusi inwestycje na unowocześnienie stanu posiadania.